№ 247 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ

1912
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 6 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ № 247

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ"
Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaktion du journal „MSHAK".

ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 2 ՐՈՒԲԼԻ։
Նոյեմբ. 1-ից մինչև դեկտեմբ. 1-ը 85 կ.։
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Ցայտարարութիւնների համար պիտի վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։
Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К°, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնոյում՝ Большая, 8 Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԱՅՍՕՐ, երեքշաբթի, նոյեմբերի 6-ին
Կայսերական Կովկասեան Գիւղատնտեսական Ընկերութեան դահլիճում կը կայանայ Բամբակագործական համագումարի եւ Հայ Գիւղատնտ. եւ Տնայնագործական Ընկ. անդամների
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
քննելու թէ ինչ միջոցներով կարելի է իրագործել բամբակագործական համագումարի որոշումները։
✦ Կարող են ներկայ լինել կողմնակի անձեր ✦ Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 7-ին։ ✦
829. 1—1
առ.

Բեռլինի համալսարանի
Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ
Ներքին հիւանդութիւններ՝
առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի։
Բժշկութիւն նաև տուբերկուլիններով, ՌԱԴԻՈ պրեպարատներով [illegible]
Ընդունելութիւն ամեն օր, ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ, առաւօտեան ժամը 9—12-ը և երեկոյեան ժամը 5—7-ը, [illegible] փող. № 23 [illegible]
Հեռախօս 1—92.
(ա.ռ.) առ. 699. 100—38

Բ Ժ Ի Շ Կ
Ց. Մելիք-Նուբարեան
[illegible]
Ընդունելութիւն ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ (առաւօտեան 12—1 ժ. (երեկոյեան 5—7 ժ.
Սոլոլակ, [illegible] 10 [illegible]
(ե. հ. կ.) առ. 746. 100—17

Բ Ժ Ի Շ Կ
Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
Ներքին, երեխայոց և [illegible] հիւանդութիւնների։
Պրոֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Փարիզում։
Ընդունելութիւն (առաւ. ժ. 9—11-ը (երեկ. ժ. 5—7-ը
Միխայլովեան պր. 86, տելեֆ. № 576.
(ե.հ.կ.) առ. 179. 100—53

ՓՈԼՎԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ

Թիւրք-բալկանեան պատերազմի [illegible] Եւրոպան փոխեց իր [illegible]

Եւրոպան այլ ևս չի պնդում status quo-ի վրա։

[illegible] status quo։

— [illegible]

— Եթէ պէտք է մնայ status quo,— [illegible]

[illegible]

status quo-ի [illegible]

[illegible] status quo-ի վրա՝ կը

Նշանակէր վերաստեղծել հին, դատապարտուած, ստուած կարգերը։

Եւրոպական պետութիւնների մէջ կան այնպիսիները, որոնց համար շատ անախորժ է պատերազմի հետևանքը, բայց նրանք բաւականաչափ քաջութեան կորով չեն զգում առաջադրելու [illegible] status quo-ն։

[illegible]

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
3 և 4 նոյեմբերի

Պետերբուրգ.—[illegible] 15-ին։

Պետերբուրգ. — Այսօր զանգակների ղողանջիւնով Անտօնիյ միտրօպոլիտի աճիւնը փոխադրվեց տաճար։ Հոգեհանգիստը կատարեց Մօսկվայի միտրօպոլիտ Վլադիմիրը, սինոդի անդամների և մայրաքաղաքի հոգևորականութեան հետ։

Սինոդը Պետերբուրգի թեմի և Ալեքսանդր-Նեվացու վանքի ժամանակաւոր կառավարութիւնը յանձնեց եպիսկոպոս Նիկանդրին։

—

Պետերբուրգ.—Մեկնեցին Բուլգարիա և Սերբիա Պետերբուրգի անուսան սանիտարական երկու խմբեր և 20 բժիշկ, որոնք լինելու են սերբիական և բուլգարական Կարմիր Խաչի տրամադրութեան տակ։ Մեկնեց նաև մի ուրիշ սանիտարական խումբ։

—

Կիեվ.—Ի պատասխան Լվովում կատարված հակառուսական ցոյցերի մի խումբ անյայտ մարդիկ ցոյց կազմեցին ուկրայնական «Ռադա» լրագրատան և աւստրիական հիւպատոսատան առաջ։

—

Սեվաստոպոլ.—«Խիվինեց» նաւը մեկնեց Միջերկրական ծովը։

—

Բուդապեշտ.—Աւստրիական պատգամաւորութեան ընդհանուր ժողով. Կրամարժն ասաց, որ Ալբանիայի և Ադրիատիկ ծովի սերբիական նաւահանգստի հարցը Աւստրիայի համար կեանքի հարց չէ. Իտալիան հնարեց ալբանական ազգ ու ալբանական հարց. Ալբանիան. պէտք է յայտարարվի միջազգային. Ալբանիայի կենսական շահերը Բալկանում հետամուտ են հեռու պահել Իտալիային քաղաքական տեսակէտից ինչ վերաբերում է Ադրիատիկ ծովի նաւահանգստին, վերջինս օգտակար կը լինէր տնտեսական կողմից Աւստրիային, որովհետև այդ [illegible] չը պէտք է դարձնեն զինւորական նաւահանգիստ. այդ են կամենում բոլոր աւստրիական ժողովուրդները, որոնց թւում և սլաւոնները, որովհետև ոչ ոք չէ կամենայ, որպէսզի Ալբանիան կորցնէ մեծ պետութեան դրութիւնը, իսկ դա կարող է պատահել, եթէ որևէ օտարազգի մեծ պետութիւն ամրանայ սերբիական զինւորական նաւահանգստում և այդպիսով Ադրիատիկ ծովը վերածվի փակ ծովի։ Սերբիան ինքնուրոյն կերպով անկարող է ամրացնել այդ նաւահանգիստը, այլ այդ կարող է լինել Իտալիայի կամ Ռուսաստանի օգնութեամբ. սակայն այդ պետութիւնները պէտք է գիտենան, որ այդօրինակ պաշտպանութիւնը Աւստրիայի համար կը նշանակէ casus belli. Սերբիան այդ սահմանափակումը չը պէտք է նկատէ իբրև ստորացում։ Սերբիայի վերաբերութեամբ պէտք է ձեռք բերել փոխադարձ վստահութիւն։ Կրամարժի կարծիքով՝ կարելի է սոսկ կապել երկարամեայ առևտրական երկուստեք շահաւէտ պայմանագիր։ «Եթէ Աւստրիան թոյլ չը տայ վերջնականապէս լուծելու բալկանեան հարցը և յարուցանէ բալկանեան ժողովուրդների գայրոյթը, չը տալով նրանց այն, ինչ որ պահանջում են նրանց կենսական շահերը և որ նրանք ձեռք են բերել արիւնով, այն ժամանակ բալկանեան հարցը կը մնայ չը լուծված ու կարճ ժամանակում կը բորբոքվի ոչ թէ բալկանեան, այլ համաշխարհային պատերազմ»։

Ջեխ պատգամաւոր Մասարիկը յայտնեց, որ սերբիական նաւատորմը Ադրիատիկ ծովում չէ կարող վտանգ սպառնալ տնտեսական ու քաղաքական տեսակէտից Աւստրո-Ունգարիայի համար։

—

Բելգրադ.—«Սամօուպրավան» Աւստրիայի պահանջների առիթով գրում է, որ սերբ ժողովուրդը աւելի հիմնական պատճառ ունի սէր ու անսահման վստահութիւն տածել դէպի ռուս եղբայրները, որովհետև Ռուսաստանը ձեռք է բերել բալկանեան ժողովուրդների անսահման վստահութիւնը իր գործերով։

—

Պրագա.—Կայացան մեծ ցոյցեր յօգուտ բալկանեան պետութիւնների։

—

Բռնո.—Սերբիական հիւպատոսարանի և ժողովրդական տան առաջ տեղի ունեցան չեխական ցոյցեր յօգուտ բալկան սլաւոնների։

—

Աթէնք.—Հելլէնների թագուհին մեկնեց Սալոնիկ «Ամֆիտրիտա» զրահանաւով։

—

Ուրմիա.—Վիճելի շրջանից թիւրքերի քաշվելուց յետոյ՝ շատ բէկեր հպատակութիւն են յայտնում Պարսկաստանին։

—

Թէհրան.—Շահրուդի նահանգապետ Էմիր Ազամին աջողվեց առանց արիւնհեղութեան զինաթափ անել Սալար-ուդ-Դովլէի գլխաւոր զօրամասին և կալանաւորել պարագլուխ ֆիդայի Մուսաիբ խանին, որ ըստ երևոյթին Սալար-ուդ-Դովլէի ձեռնարկած արշաւանքի ղեկավարն է։

Սալար-ուդ-Դովլէն մնացած 60 ձիաւորի հետ գտնվում է Խօջա-Նեֆէսի մօտերը և ապարդիւն կերպով փորձում է ոտքի կանգնեցնել Թիւրքմէններին։

—

Օդեսսա.—Կ. Պոլսից եկող նաւերը ենթարկվում են առողջապահական խոլերայի պատճառով, իսկ ճանապարհորդները մնում են կարանտինում 3 օր։

—

Հռոմ.—Քաղաքական և պարլամենտական շրջաններում, ինչպէս և մամուլի մէջ, շարունակում են եռանդով քննել իտալական դիպլոմատիայի քայլերը աւստրո-սերբիական միջադէպի առիթով։ Աջքի ընկնող պատգամաւորները բողոքում են աւստրիական պահանջները պաշտպանելու դէմ։ Պատգամաւոր Կիէզան հարցապնդում ուղղեց՝ հարցնելով թէ ինչով ղեկավարվեց կառավարութիւնը, գործելով յօգուտ աւստրիական պահանջների ի [illegible] խախտելով նաև Իտալիայի շահերը։

—

Բուխարեստ.—Ռումինական մամուլի տոնը վերջին ժամանակ նկատելի կերպով փոխվեց Ռուսաստանի վերաբերմամբ։

—

Բեռլին.—Վօլֆը հերքում է «Նէյէս-Վինէր-Տագ.»-ի այն տեղեկութիւնը, երբ դեսպան Սվերբէևը զրուցել է Կիդերլէն-Վեխտէրի հետ սերբիական պահանջների մասին։

—

Հռոմ.—Կայացաւ արմատականների, սօցիալիստների և հանրապետականների խորհրդակցութիւն՝ բալկանեան ժողովուրդներին համակրանք յայտնելու համար։ Հռետորները պահանջեցին, որպէսզի բալկանեան պետութիւններին թողնվի իրանց յաղթութիւնների պտուղները։ Ոստիկանութիւնը արգելք եղաւ Կօլօննա հրապարակի վրա ցոյց կազմելուն։

—

Սէրաէվօ.—Երեկոյեան փողոցներում տեղի ունեցան մեծ ցոյցեր յօգուտ Սերբիայի։ Ոստիկանութիւնը ցրեց ամբոխը։

—

Բեռլին.—Կայացան մեծ սօցիալիստական ժողովներ պատերազմի դէմ։

—

Պարիզ.—Կայացաւ միջազգային սօցիալիստական մեծ միտինգ պատերազմի դէմ։

—

Զարա.—Սպալատոյի և Սեբէնիկօյի քաղաքագլուխները պաշտօններից արձակվեցին փոխարքայի կարգադրութեամբ նրա համար, որ մասնակցեցին այն հսկայական փողոցային ցոյցին, որ կազմակերպվեց բալկանեան ժողովուրդներին համակրանք արտայայտե[illegible]

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԴԷՊՔԵՐԸ Կ. ՊՕԼՍՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
4 նոյեմբերի

Կ. Պոլիս.—Դիպլոմատիական մարմնի աւագագոյն անդամ մարկիզ Պալլավիչինին Բ. Դռնից պահանջեց միջոցներ ձեռք առնել խօլերայի դէմ, որ տարածված է փախստականների և զինւորների մէջ։ Խօլերան վտանգաւոր է ամբողջ Եւրոպայի համար։

Շարունակվում են «Մ. և Ա.» կօմիտէտի ազդեցիկ անդամների ձերբակալութիւնները։ Կալանաւորված են աւելի քան 50 մարդ։ Կալանաւորների թւում են զինւորական, ներքին գործերի և լուսաւորութեան նախկին մինիստրներ Մահմուդ-Շէվքէթը, Խալիլը և Էմրուլլահը, նախկին պատգամաւոր Մազլիա Կարասօն, մամուլի բիւրօյի նախկին տնօրէն Ֆազլի Մէջիֆը, «Թանինի» խմբագրութեան քարտուղար Մուհհէդդինը։

Երևան հանվեց դաւադրութիւն, որ նպատակ ունէր ապստամբեցնել զօրքը։

Այսօր սպասվում է բալկանեան դաշնակցութեան պատասխանը Թիւրքիայի առաջարկութեանը։

Գիշերս ձերբակալվեցին երիտասարդ թիւրքերի գլխաւոր ղեկավարները ի թիւս որոց կենտրօնական կօմիտէտի յայտնի պարագլուխ բժիշկ Նազըմը, նաև «Հակկ» լրագրի խմբագիր և Տրապիզօնի նախկին վալի Սուլէյման Նազըմը։

Դատարանը «Թանինի» սեփականատէր Հիւսէյին-Ջահիդին, որ այժմ փախած է, դատապարտեց ցմահ տաժանակիր աշխատանքների։ Զինւորների ձեռքով սպանվեց Բաղդադի նախկին վալի և այժմ զօրամասի հրամանատար Ջէմալը։

Կայացաւ դեսպանների խորհրդակցութիւն։ Միջազգային նաւատորմի հրամանատար կարգվեց ֆրանսիական ծովակալը, որի հետ խորհրդակցելուց յետոյ որոշվեց զօրքեր մտցնել քաղաք։

Հայոց պատրիարքին հաղորդում են, որ մի քանի տեղերում սկսվել են հայկական կոտորածներ։ Քրիստոնեաների ջարդեր տեղի ունեցան նաև Սիլիվրի-ում՝ նախ քան բուլգար զօրքերը կը գրաւէին այն հոկտեմբերի 31-ին։ Բնակիչները կոտորում էին բնակիչներին։ Վրա հասած 4-րդ զօրագնդի հրամանատարը վերջ դրեց կոտորածին եւ գնդակահարեց չորս զինւորի։

—

Կ. Պոլիս.—Այսօր ամբողջ օրը լսելի է թնդանօթաձգութիւն Ջաթալջայի կողմից։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԴԱՇՏՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
3 և 4 նոյեմբերի

Կ. Պոլիս.—Ամբողջ գիշեր լսելի էր ռմբակոծութիւն։ Այժմ թնդանօթաձգութիւնը աւելի մօտիկից է։ Գալիս են շատ փախստականներ։

Ամբողջ օրը յուզմունք է։ Լսելի է թնդանօթաձգութիւն։ Ջաթալջայի մօտ, լուրերի համաձայն, բոլոր բերդերի գծի վրա կռիւ է։ Երկրորդ օրն է՝ հեռագիր չը կայ Ադրիանուպոլսից։ Ցամառ կերպով խօսում են, որ թշնամին գրաւել է Ադրիանուպոլիսը։

—

Կ. Պոլիս.—Հաղորդում են, որ առաջաւոր գնդերի միջև կռիւ է։

Լուրերի համաձայն՝ բօլգարները գրաւել են Կալիկրադիան։ Թիւրքական «Մէսուդիէ» զրահանաւը, լուրերին նայած, չափազանց վնասվել է Կալիկրադիայի մօտ տեղի ունեցած կռւում, միւս լուրերի համաձայն՝ ջրասոյզ է եղած։

Բօլգարական մի գունդ շարունակում է դիմել դէպի Գալիպօլի, ուր օգնութեան համար ուղարկված են 40,000 թիւրք Տուրղութ-փաշայի հրամանատարութեամբ։

—

Ցէտինիէ.—Թիւրքերի սուլինների գըրոհը յետ վանվեց։ Նահանջելիս թիւրքերը ենթարկվեցին չերնօգօրցիների յարձակմանը, դարձան փախուստի։ Թողին թնդանօթները ու շատ սպանվածների և վիրաւորների։ Չերնօգօրցիներից սպանվեցին և վիրաւորվեցին 50 մարդ։

—

Ցէտինիէ.—Վերջին երկու օրը պա-

տերազմական գործողութիւններ կատարվեցին Սկիւտարի մօտերը։ Ռմբակոծութիւնը տևեց օր ու գիշեր։ Զօրանոցները բոլորովին կործանված են։ Գեներալ Վուկօտիչը իր զօրքով գալիս է Սկիւտարի վրա։

—

Ռակիւբ.—Մօնաստիրի մօտ կռիւը շարունակվում է։ Թիւրքերը գրաւեցին ամուր դիրքեր 1200 մետր բարձրութեան վրա։ Թիւրքերը ունեն 40,000, սերբերը 120,000 մարդ։ Սերբերը գրաւեցին այն գիծը, որ տանում է դէպի Զայրլեա-Բէրանցա լեռն և Ցրնօ-Օրլակօվօ-Գօպեշ։ Սերբերի այժմեան դիրքերը աւելի լաւ են Թիւրքերի դիրքերից. նրանց առաջխաղացութիւնը շարունակվում է։

—

Սօֆիա.—«Միրը» հաղորդում է, որ մամուլի բոլոր տեղեկութիւնները Չաթալջայի կռիւների մասին մտացածին են։ Առայժմ ընդհարումներ են եղել աւանգարդի հետ. պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն՝ բուլգարները կենտրոնացել են Թիւրքական պաշտպանողական գծի հանդէպ, գրաւելով Լազար-քեօյը, Չաթալջան և Արնաւ-քեօյը։

—

Աթէնք.—Մի քանի ապստամբների խմբեր, գլխաւորապէս կրետացիներից, գրաւեցին Էպիրոսում և Մակեդոնիայում մի քանի Թիւրքական գիւղեր։ Ամրացած Նասալիցա քաղաքում 1630 Թիւրք և 1000 բաշիբօզուկ յամառութեամբ դիմադրեցին եօթ ժամ։ Կրետացիներից սպանվեցին 10, վիրաւորվեցին 12 մարդ. յոյներից վիրաւորվեցին 5, Թիւրքերից վիրաւորվեցին և սպանվեցին 200։ Քաղաքը գրաւեցին յոյները։

—

Աթէնք.—Յունաստան են բերվում 26,000 Թիւրք գերիներ։

—

Աթէնք.—Թիւրք-ալբանական հրոսակախմբերի բռնութիւնները շարունակվում են։ Հիւսիսային Եպիրոսը և Արգիրօ-Կաստրօ շրջանը, որի բնակիչները յոյներ են, աւերվել են։

—

Աթէնք.—Սխալ են այն տեղեկութիւնները, թէ Սալօնիկում լիակատար անիշխանութիւն է և անկարգութիւններ։ Կարգուկանոնը պահպանում են կրետական ժանդարմները։ Անկարգութիւնների դէմ ձեռք են առնված խիստ միջոցներ։

Գահաժառանգը արքայազն Նիկօլային նշանակեց Սալօնիկի գինուորական նահանգապետ։

Սերբիական և բուլգարական դեսպանները խորհրդակցեցին Կօրօմիլասի հետ՝ մեծ պետութիւնների պատասխանի առիթով։

—

Գրուդա (Սկիւտարի մօտ).—Գահաժառանգ արքայազնի զօրաբանակի առաջաւոր գնդերը անցան Կիր գետը։ Չերնօգօրական արտիլերիան հարկադրեց Թիւրքերին մաքրել Գօմէլի դիրքը, որ պաշտպանված էր ութ թնդանօթով։ Թիւրքերն այստեղ ցոյց էին տալիս մի քանի օր դիմադրութիւն։

Նոյեմբերի 2-ին Թագաւորի հրամանով բոլոր գծերի վրա պատերազմական գործողութիւնները դադար առան։

—

Րէկա.—Նոյեմբերի 2-ին Բօեաննա գետի այն կողմը Սան-Ջիօվանի-Դէ-Մեդուաի առաջ տեղի ունեցաւ կատաղի ճակատամարտ 3000 Թիւրքերի հետ, որոնք ցիրուցան լինելով փախան։

Գեներալ Վուկօտիչի զօրագունդը մօտեցաւ Մալէսիային։

Սերբիական օժանդակիչ զօրքը շարունակում է շարժվել Դրեր գետի ուղղութեամբ։

—

Ռակիւբ.—Ալբանական դուկաջինէ, միրդիտ, մատի և Դրինայից այն կողմը բնակվող ցեղերը հպատակութիւն յայտնեցին սերբերին։

Սերբիական զօրքերը, չը հանդիպելով դիմադրութեան, արագութեամբ մօտենում են Ադրիատիկ ծովին։

—

Բէլգրադ.—Սալօնիկը վերցնելու մասին լրացուցիչ կերպով հաղորդում են, որ դաշնակից յունաց և բալկանեան զօրքերի հետ հոկտ. 28-ին Սալօնիկ մտաւ սերբիական մի հեծելազօր և ընդունվեց մեծ ոգևորութեամբ։ Հանգստանալով, հեծելազօրը մտաւ Պրիլէպ։

Ադրիանուպօլսի մօտ գտնվող սերբիական զօրքից տեղեկացնում են, որ Թիւրքերը հոկտ. 27-ին և 31-ին փորձեցին դուրս գալ բերդից, բայց երկու անգամ էլ նրանք կորցրին 300 մարդ։

—

(Լրագիրներից)

«Новое Время»-ին հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ Աւստրիան առաջարկեց Թիւրքիային իրան յանձնել իր իրաւունքները Եւրոպայում, խոստանալով նրան պաշտպանել Ռուսաստանի պահանջներից՝ Հայաստանում, Ֆրանսիայի պահանջներից՝ Սիրիայում և Անգլիայի պահանջներից՝ Միջագետքում։ Այդ առաջարկութեան համաձայն՝ Ալբանիան ստանում է աւտօնոմիա Աւստրիայի և Թիւրքիայի հովանաւորութեան ներքոյ, Սալօնիկ-Միտրօվիցա-Դօմինա երկաթուղին լինելու է աւստրիական, իսկ Մօնաստիրի վիլայէթում Ռումինիային բաւարարութիւն տալու համար կը կազմակերպվին աւտօնոմ շրջաններ։

—

Երիտասարդ-Թիւրքերը յատուկ պատգամաւորութիւն ուղարկեցին Վիէննա՝ բողոքելու բուլգարների Կ. Պօլիսը գրաւելու դէմ։

—

Աւստրիան պահանջում է Սերբիայից նաւահանգիստ ձեռք բերել Ադրիատիկ ծովում միմիայն աւստրիական հողի վրա Դալմացիայում և Բօսնիայով անցնող երկաթուղու հետ։ Բացի դրանից՝ Ալբանիան պէտք է ճանաչվի անկախ և վարձատրութիւն տրվի Ռումինիային։ Այս պահանջները չը կատարելու դէպքում Աւստրիան ստիպված կը լինի զէնք վերցնել Սերբիայի դէմ։

—

Աւստրիան և Գերմանիան չընդունեցին Անգլիայի մշակած ծրագիրը եւրոպական կոնֆերենցիայի համար։

—

Մօսկվայի վաճառականների բանկը սլաւօնների օգտին յատկացրեց 25,000 ռուբլի։

—

Թիւրքերը սոսկալի պարտութիւն կրեցին Չաթալջայի և Չերքէզ-քեօյի մօտ, որ վերջին փրկութիւնն էր Թիւրք զօրքերի համար։

—

Սերբերը գրաւեցին Դուրացցօ յայտնի նաւահանգիստը Ադրիատիկ ծովափին։

—

«Г. М.»-ի թղթակիցը հեռագրում է Կ. Պօլսից, որ մինիստրների խորհրդի արտակարգ նիստում վճռվեց մայրաքաղաքը փոխադրել Բրուսա՝ Փոքր Ասիայում, և այժմ շտապով տեսնվում են պատրաստութիւններ Մուհամմէդ V-ին ճանապարհելու ու նրա ամբողջ պալատը տեղափոխելու։

—

Հաղորդում են, որ Բագուի միլիօնատէր Իւսուֆ Դադաշեվը 20,000 ր. նուիրեց Կարմիր Կիսալուսնի օգտին։

—

Բագուի Թիւրքաց „հիւպատոսաբանը 56,000 ր. նուէրներ ստացաւ յօգուտ Կարմիր Կիսալուսնի։

—

Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստր Սազօնովը յայտնել է «Пет. Газ.»-ի աշխատակցին, թէ սխալ են այն տեղեկութիւնները, որ իբր թէ Ռուսաստանի վերաբերմունքը դէպի բալկանեան պետութիւնները սառել է։ Ռուսաստանը բացի դրանից միակողմանի խոստումներով բնաւ կապված չէ Աւստրիայի հետ։

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

3 և 4 նոյեմբերի

Կ. Պօլիս.—Կառավարական «Իկդամը» հաղորդում է, որ խաղաղ բանակցութիւնները հիմնված են լինելու 1878 թ. Սան-Ստեֆանօյի պայմանագրի վրա։ Ադրիանուպօլիսը և Կըրք-Քիլիսէն մնում են Թիւրքիային. դաշնակից պետութիւններին զիջելի վիլայէթները կը ստանան այնպիսի վարչութիւն, ինչպիսին գոյութիւն ունի Արևելեան Ռումէլիայում, ամեն տարի հարկ վճարելու պայմանով։

—

Բերլին.—«Նորդ-Դոյտշէ-Ալգ.-Ցայտունգը», մատնանշելով Ռուսաստանի վերջին յայտարարութիւնների վրա բալկանեան հարցի նկատմամբ, ընդհանուր բարեացակամութեան շահերից, յայտնում է, որ արտասահմանում պէտք է գնահատվի ըստ արժանոյն այն անկեղծ խաղաղասիրութիւնը, որով ղեկավարվում է ռուսաց քաղաքականութիւնը։

—

Աթէնք.—Լրագիրները զինադադարի հարցի առիթով գրում են, որ դաշնակից բալկանեան պետութիւնները յետ չեն կասի պատերազմի սկզբում որոշված ծրագրից. Թիւրքիան պէտք է իմանայ, որ նա այլևս տեղ չունի Եւրոպայում. Կ. Պօլիսը պէտք է դառնայ միջազգային նաւահանգիստ։

—

Վիէննա.—Երեկոյեան լրագիրները միաբերան յայտնում են, որ յարաբերութիւնները աւելի նպաստաւոր ուղղութիւն են ստացել Աւստրօ-Ունգարիայի և Սերբիայի միջև։

—

Բէլգրադ.—Վերադարձաւ Ուսկիւբից պրեմիէր-մինիստր Պաշիչը։ Այս օրերս գալու է Նիկօլայ թագաւորը։ Պատրաստվում է առանձին շքեղ ընդունելութիւն։

Սօֆիայից ստացված այն տեղեկութիւնը, թէ Թիւրքիան Ֆերդինանդ թագաւորի միջոցով բանակցութիւններ է սկսել բալկանեան դաշնակցութեան հետ, ընդունվեց գոհունակութեան զգացմունքով։ Թիւրքիայի այդ քայլը յոյս է ներշնչում որ ըստ հնարաւորութեան շուտով կարելի կը լինի դադարեցնել արիւնհեղութիւնը։

Ստացւած տեղեկութիւնների համաձայն՝ Ֆերդինանդը Բէլգրադ է գալու եկող շաբաթ։

Նոյեմբ. 10-ին ժողովվելու են բալկանեան դաշնակից պետութիւնների պրեմիէր-մինիստրները։

—

Լրագիրներից

Ռուս աչքի ընկնող մի դիպլօմատի ասելով՝ Ռուսաստանը, Ֆրանսիան և Անգլիան համաձայնութեան են եկել Եւրոպական Թիւրքիան բաժանելու նկատմամբ, որ կը լինի եւրոպական կոնֆերենցիայում բալկանեան պետութիւնների և Ռումինիայի մասնակցութեամբ։

—

Բալկանեան պետութիւնները վճռել են անպատճառ հաշտութիւնը ստորագրել Կ. Պօլսի մէջ։

—

Պետերբուրգի Թիւրքաց դեսպանը յայտնեց, որ Ռուսաստանը պատրաստ է Բ. Դրան հետ համաձայնութիւն կապել Փոքր-Ասիայի հետ կապված հարցերի վերաբերմամբ։ Ռուսաստանը իր հովանաւորութեան տակ է առնում Հայաստանը և Թիւրքիայի այն նահանգները, որ սահմանակից են Պարսկաստանին։

—

Հաղորդում են, որ Ֆերդինանդ թագաւորը դաշնակից պետութիւնների կողմից արդէն երկու պատգամաւոր է ուղարկվել Կ. Պօլիս՝ բանակցելու Բ. Դրան հետ զինադադարի ու հաշտութեան մասին, եթէ Թիւրքերը իրանց զօրքերը դնեն Բօլգարիայի իշխանութեան տակ և, երաշխաւորելով քրիստոնեաների ապահովութեան համար, ընդունեն Կ. Պօլիսը միջազգային քաղաք։

—

Պարիզից հեռագրում են, որ Թիւրքիան ընդունեց Բօլգարիայի պահանջները։

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԴԵՊՔԵՐԸ

(ԼՐԱԲԵՐԻ ՄԸ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐԸ)

—

(Սեփական թղթակցից)

Այ-Ստեֆանօ, 26 հոկտեմբեր

— Երէկ մեծ պետութեանց Կ. Պօլսոյ դեսպանները այցելեցին Բ. Դուռ և հաւաքաբար ներկայացան Գ... ...ըլ փաշայի և Նորատունկեան էֆ.-ի, հասկնալու համար թէ ի՛նչ միջոցներ ձեռք առնուած են Կ. Պօլսոյ ապահովութեան համար։ Վարչապետը յայտնեց բոլոր այն միջոցները, որոնք կիրարկուած են, և ապահովեց՝ անձնական պատասխանատուութիւն ստանձնելով հանդէպ դեսպաններու։

Դեսպանները յետոյ իրիկունը գումարուեցան աւստրիական դեսպանատան մէջ։

— Բ. Դուռը դեսպաններու հաւաքական այցելութեան միջոցին մաքսային տուրքը 11-էն 15-ի բարձրացնելու առաջարկ ներկայացուց։

— Հիւպատոսական աղբիւրներէ կը հաւաստուի, թէ Սալօնիկ գրաւուած է հելլէններու կողմէ։

— Արևելեան բանակին հրամանատար Աբդուլլահ փաշա պաշտօնանկ եղած է և Կ. Պօլիս դարձած։

— Հելլէն նաւատորմը Քիոս կղզիին շուրջը կը յածի։

— Երէկ, կէսօրէն ետքը, ժամը 4-ին, պատերազմական պաշտօնատան մէջ օսմ. բանակին օֆիցէրներու խումբը թէյի սեղան մը տուաւ դեսպանատանց զինուորական կցորդներուն, որոնք Կ. Պօլիս դարձած էին պատերազմի դաշտէն։

— Կառավարութիւնը Ռումելիէն խոյս տուող գաղթականներու Կ. Պօլիս մնալը արգիլեց և ուղղակի Ասիական գաւառներ փոխադրելու որոշում տուաւ։

— Կըսուի թէ Քեամիլ փաշա դեսպաններու հաղորդած է, թէ պատերազմը պիտի շարունակէ մինչև վերջը։

— Թիւրք թերթերը այսօր ահազանգ կը հնչեցնեն՝ «հայրենիքը մեծ վտանգի մէջ է» ըսելով՝ ու հրաւէր կը կարդան, որ ամեն ոք, հանգստեան կոչուած օֆիցէրներ, բժիշկներ, արհեստաւորներ, գեղագործներ, վերջապէս ամեն դասակարգի մարդ փութայ պատերազմի և անոր նպաստէ իր կարողութեան սահմանին մէջ։ «Եէնի Գազէթա» (կառավարական օրգան) վեց սիւնակի վրայ խոշոր գիրերով իր առաջին երեսին ճակատն այսօր հետևեալ վերտառութիւնները դրած էր. «Օսմ. հայրենիքը, իսլամական աշխարհը վտանգի մէջ են։—Մեր կայսրը, բոլոր Ալ-Օսման Հարստութիւնն երդում ըրած են իրենց կեանքը զոհել իսլամութեան փառքին և պատւոյն պահպանութեան համար։—Եթէ Եւրոպա ուզէ, կրնայ պատռել բոլոր դաշնագիրները, բայց մենք չպիտի պատռենք տանք Կուրանն ու օսմ. պատմութիւնը։—Մեր բոլոր մինիստրները, բարձրաստիճան պաշտօնատարները, զօրքն ու ազգն այս մասին երդում ըրած են իրենց արիւնը թափելու, իրենց ի գլուխ ունենալով 84 տարու խպարքօսը։—Մինչև որ իրենց երակներու մէջ մէկ կաթիլ արիւն մնայ, իրենց ձեռքէն եկած ամեն զոհողութիւններն առանց ընելու, այս երկիրն ու այս հայրենիքը լքող ամեն մարդ՝ Աստուծոյ, մարգարէին ու մայր հայրենիքին անէծքին առարկայ պիտի ըլլայ։—Խալիֆայութեան այս նուիրական կեդրոնը, հայրենիքը, կրօնքը և պատիւը ազատել ուզող ամեն մարդ թող անձնազոհութեան պատրաստուի»։

Ասկէ զատ, գրեթէ բոլոր Թիւրք թերթերը երկու սիւնակի վրայ այս ոճով յայտարարութիւններ կը հրատարակեն, ահազանգը հնչեցնող, և կըսեն, թէ «ալ ասկէ ետք օսմ. աշխարհը կապրի միմիայն պատերազմի, միմիայն սուլթանութեան կեդրոնը ոտնակոխ ընել չտալու համար։ Ամենքս ալ կամաւոր ենք, մեր բոլոր դպրոցներն ու հաստատութիւնները փակեցինք։ Ամեն գործ կասեցաւ, ամեն ոք պէտք է փութայ հայրենիքին պաշտպանութեան։ Ապացուցանենք, թէ մեր փառաւոր նախնիքներուն արժանաւոր զաւակներն ենք։ Պարտականութեան գլուխ թող փութայ ամեն ոք. այսպիսի ժամանակներ օսմ. երկրին մեռելներն իսկ իրենց գերեզմաններէն դուրս կը խոյանան»։

— «Թանին» (ընդդիմադիր) կըսէ, թէ կայսրը Մահմուդ Շէվքէթ փաշա պիտի ղրկէ, քննութիւն կատարելու համար արևելեան բանակին վիճակին վրայ։

— Շաբաթ օրէն ի վեր ոչ կռիւ չէ տեղի ունեցած բուլղարաց հետ։ Կըսուի, թէ բուլղարները կը սպասեն օժանդակ ուժերու, որոնք պիտի գան սերբերէն և հելլէններէն։ Իսկ Թիւրք բանակին վերջին մնացորդները Կ. Պօլիս կը բերուին և անոնց տեղ կը տարուին բոլորովին նոր և պատերազմին չմանակցող զինուորներ։

Հայորդի

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆ ՈՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԴԻՊԼՕՄԱՏԻԱՆ

—

Բալկանեան միացեալ պետութիւնների արագընթաց փայլուն յաղթանակներն այսօր ոչ միայն իրանց վրա են կենտրոնացրել ամբողջ աշխարհի ուշադրութիւնը, այլև համարեա յեղաշրջել եւրոպական դիպլօմատիայի վերաբերմունքը դէպի այդ պատերազմն ու բալկանեան ընդհանուր հարցը։

Պատերազմի սկսվելու օրերին մանաւանդ Աւստրօ-Ունգարիան և Գերմանիան, որոնք եւրոպական միւս մեծ պետութիւնների մէջ մի առանձին դիրք են բռնում Թիւրքիայում իրանց ունեցած շահերի և Բալկաններում status quo-ն անխախտ պահպանելու նկատմամբ, աչքի առաջ ունենալով հէնց միայն այն հանգամանքը, որ Թիւրքիան մի արդիւնա-առևտրական լայնածաւալ շուկայ է հանդիսանում նրանց համար, պահանջում էին խստիւ status quo-ի պահպանումը Բալկաններում, և այդ պահանջում էին—մանաւանդ Աւստրօ-Ունգարիան, որի աչքը վաղուց ի վեր Նովի-Բազարի վրա է—մօբիլիզացիայի և պատերազմի սպառնալիքով մինչ այն աստիճան, որ բալկանեան պատերազմի սկզբում բալկանեան միացեալ պետութիւնների գործ դրած ջանքերը շատ շատերն ապարդիւն էին համարում և նրանց թափած արիւնը՝ ի զուր։

Եւրոպական միւս խոշոր պետութիւնների վերաբերմունքը դէպի բալկանեան փոքրիկները համեմատաբար աւելի անտարբեր և պասիւ բնաւորութիւն էր կրում, բացառաբար Ռուսաստանի, որովհետև նրանց շահերն էլ Թիւրքիայում նոյնը չէին, ինչ որ Աւստրօ-Ունգարիայինն ու Գերմանիայինը։ Հէնց այդ տեսակէտից արդարացի էր շատերի յոռետեսութիւնը դէպի բալկանեան միացեալ պետութիւնների աջողութիւնը։

Սակայն կարճ ժամանակվայ ընթացքում, ընդամենը մի քանի շաբաթում, փոխվեց իրերի դրութիւնը դիպլօմատիական շրջաններում։ Բալկանեան status quo-ի անխախտութեան պահպանման նախկին պահանջները հեռացան թողնելով, մօբիլիզացիաների և ներկայ պատերազմը խանգարելու սպառնալիքները նուազեցին և համարեա լռեցին և, դեռ աւելին, եւրոպական միւս պետութիւնների հետ նաև Գերմանիան և Աւստրօ-Ունգարիան լուռ են այժմ ոչ միայն Թիւրքիայի խնդրած միջամտութեան և հաշտութիւն կնքելու, այլ անգամ զինադադարի աղերսանքների հանդէպ։

Ի՞նչն էր եւրոպական դիպլօմատիայի այդ յանկարծակի փոփոխութեան պատճառը և որո՞նք էին այդ անակնկալի մօտիւները. սրանք ընդարձակ և խրթին հարցեր են, որոնց մէջ դժուար է հեշտութեամբ թափանցել և ամբողջովին ընդգրկել նրանց։ Սակայն միւս կողմից անուրանալի է, որ կան մի երկու ծանրակշիռ փաստեր, որոնց ներկայութիւնն անշուշտ որոշ դարկ տուեց այդ փոփոխութեանը։

Այդ փաստերից մէկն անկասկած բալկանեան միացեալ պետութիւնների մէկը միւսին յաջորդող արագ և փայլուն յաղթանակներն են և եւրոպական դիպլօմատիայի առջև հանդէս բերած այն ոյժը, որին անկարող էր վերջինս հաշւի չառնել։

Բացի այդ, Ռուսաստանը, որը իր հերթին շահեր ունի և դեռ նոր շահեր է ակընկալում ապագայ միացեալ բալկանեան սլաւոն պետութիւններից և որին նպաստաւոր է տեսնել իր մրցակից հարևան Թիւրքիայի ջլատումն ու երկրորդական պետութիւնների շարքն անցնելը, կարողացաւ կազմել մի եռապետութիւն Ֆրանսիայի և Անգլիայի հետ, որոնց համար նոյնպէս նպաստաւոր է արգելք հանդիսանալ Գերմանիայի իւրաքանչիւր ագրեսիւ քայլին։ Այդ եռապետութիւնը հակակշռեց մի երկրորդ եռապետութեան, որ ներկայ բալկանեան պատերազմի սառեցնեց Գերմանիայի, Աւստրօ-Ունգարիայի և Իտալիայի մերձեցումով։

Այս երկու իրար հակառակ եռապետութիւնների գոյութիւնն ինքն ըստ ինքեան թոյլ տուեց բալկանեան միացեալ պետութիւններին անարգել և աւելի ևս զօրեղ թափով շարունակել պատերազմը և աւելի առաջ գնալ, նպատակ ունենալով հասնել մինչև Կ. Պօլիս, որից յետոյ Թիւրքիայի պարտութիւնը կատարեալ կը լինի, քշված լինելով բալկանեան թերակղզուց, և հանդէս կը գայ մեծ պետութիւնների միջամտութիւնը՝ այս անգամ անկասկած յօգուտ յաղթողների, թէև վերջիններս համաձայն չեն ընդունելու օտարների միջամտութիւնը, այլ ցանկանում են, մինչև Կ. Պօլիս հասնելուց յետոյ, իրանք առաջադրել Թիւրքիային իրանց խաղաղութեան պայմաններն անմիջական կերպով։

Թէ ինչ կորոշեն մեծ պետութիւնները, այդ մասին դեռ վաղաժամ է որևէ բան ասել, թէև բալկանեան միացեալ պետութիւններն այդ նկատմամբ իրանց ծրագիրն ունենն կազմած և համաձայնութեան են եկել դեռ ևս պատերազմից առաջ։

Մի բան, սակայն, որ այժմեանից իսկ Աւստրօ-Ունգարիան բացէ ի բաց արտայայտում է իր դիպլօմատիական շրջաններում, այդ այն երևոյթն է, որ Աւստրօ-Ունգարիան,—առանց իր շահերին վնաս դիպչելու պայմանով խաղաղութիւն պահանջելուց բացի—որոշ ու մեկին միտումներ է ցոյց տալիս Սերբիային բաժանելու բալկանեան միւս պետութիւններից, մեկուսացնելու բալկանեան միութիւնից. նա ցանկանում է Սերբիայի հետ առանձին բանակցութիւններ ունենալ և հարցը իրանց մէջ առանձին լուծել...

Իսկ Գերմանիան, ապշած՝ Թիւրքիայի նկատմամբ կատարվող անակնկալներից և անկարող՝ բացատրելու թէ ինչպէս Ֆօն-Դեր-Գօլց փաշայի ձեռքով կրթված և նրա շկօլայով դաստիարակված Թիւրքական «հրգօր» բանակը չը լաւած ապիկարութիւն ցոյց տուեց բալկանեան փոքրիկ պետութիւնների առջև, դեռ շարունակում է հաւատալ Թիւրքական «կրթված» բանակի հզօրութեան ու նրա զէնքի յաղթութիւններին և համարեա թէ լաւ է ու չը գիտէ անգամ, թէ ինչ պատասխանէ Թիւրքիայի քանիցս արած զինադադար, միջամտութիւն և հաշտութիւն առաջ բերելու խնդրանքներին։ Բիսմարկից յետոյ Գերմանիան իրօք որ դադարել է զօրեղ և խելօք քաղաքագէտներ ու դիւանագէտներ ծնելուց և այժմ իր զինւորական թէ ցամաքային և թէ ծովային հսկայ ոյժի դիմաց բառի բուն նշանակութեամբ չունի քիչ թէ շատ աչքի ընկնող դիպլօմատիա, որպիսին կարողանար խելացի և նպատակայարմար կերպով ղեկավարել երկրի դիպլօմատիական յարաբերութիւնները։

Այսօրվայ հեռագրական տեղեկութիւնները հաղորդում են Սօֆիայից, որ բալկանեան միացեալ պետութիւնները որոշել են Թիւրքերին բոլորովին դուրս քշել Եւրոպայից և եթէ իրերի ներկայ դրութիւնը դեռ մի քանի օր էլ նոյն ձևով շարունակվի, այդ մի քանի օրվայ գործ կը լինի։

Թէ ինչ է լինելու դրանից յետոյ, այդ մեզ ցոյց կը տայ մօտիկ ապագան։

Ժընէվ Ա. Զ.

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՆՊԱՏԱԿԸ

—

ԹԻՒՐՔԻԱՆ ՊԷՏՔ Է ԲԱԺՆՈՒԻ ԻՐԵՆՑ ՄԷՋ

—

Կըրք-Քիլիսէի յաղթութիւնը ստեղծեց, կարծեմ, վերին աստիճանի հետաքրքրական դիւանագիտական մի դրութիւն։

Մեծ պետութեանց յայտնի է, որ չորս բալկանեան պետութիւնները նախ քան պատերազմ մտնելը կատարեալ և որոշ համաձայնութեան եկան, թէ ինչպէս պէտք է բաժնեն իրենց մէջ նուաճած երկիրները։ Եւրոպական Թիւրքիոյ բաժանումը չորս պետութեան մէջ կէտ-նպատակ է և յետագայում բալկանեան միութիւնը իր նուաճած երկիրներով պիտի կազմէ մի ամուր դաշնակցութիւն եւրոպական ոտնձգութեանց դէմ պօստային և հաւանականաբար մաքսային միութեամբ։

Այլ խօսքով՝ բալկանեան միութիւնը կարելի պիտի լինի համեմատել Գերմանիոյ կամ Իտալիոյ միութեան։ Համաձայնութեան նշանաբանը բաժանումն է՝ ստեղծելու Մեծն Չերնօգօրիա, Մեծն Սերբիա, Մեծն Բուլգարիա և Մեծն Յունաստան, բայց բոլորը միացած որպէս եօթերորդ մեծ պետութիւնն Եւրոպայի։ Այս կը նշանակէ արտաքսումը եթէ ոչ Թիւրքերուն, գոնէ Թիւրքիոյ՝ Եւրոպիոյ սահմաններէն։ Կ. Պօլիս կարող է մնալ Թիւրքիոյ՝ մի կտոր թեւակղզիով. ուրիշ ոչինչ։

Գլխաւոր հարցը՝ արդեօք Եւրոպան պիտի համաձայնի այս արմատական փոխակերպութեան։ Աւստրիան ցանկանում է և հաւանականաբար պիտի պահանջէ Նովի-Բազարը, որ այժմ գրաւուած է սերբերու կողմից։

Առանց Սալոնիկի Աւստրիոյ համար Սանջակը զուրկ է նշանակութիւնից, իսկ Սալոնիկին էլ անշուշտ բալկանեան միութիւնը նման միւս վիլայէթներին, տէր պիտի լինի նոյնիսկ եթէ Աւստրիան պնդէ, որ Նովի-Բազարը իրեն տան. այդ կարող է պատահել միայն Ռուսաստանի համաձայնութեամբ, որ իր կարգին պիտի պահանջէ աւելի մեծ վարձատրութիւն կամ Հայաստանի և կամ Կ. Պոլսոյ մէջ։

Այժմ Անգլիան Գերմանիոյ հետ մտերիմ և գաղտնի համաձայնութեամբ գործում է՝ մի կողմից ազդելով Աւստրիոյ վրայ, իսկ միւս կողմից Ռուսիոյ, որպէսզի կատարելապէս չէզոք մնան։ Այս քաղաքականութիւնը մինչև օրս յաջողութեամբ գործեց և ցոյց է տալիս Լոնդոնի և Բեռլինի յարաբերութեանց մէջ բարեբար փոփոխութիւն։

Պատերազմը չծագած՝ Աւստրիան որպէս Եւրոպիոյ բերանը երկու կողմերին էլ յայտնեց—թէ Թիւրքիոյ և թէ բալկանեան միութեան—թէ Եւրոպիոյ կօնցերտը ցանկանում է 1) Մակեդոնիոյ կատարեալ բարենորոգումը, 2) Թիւրքիոյ անձեռնմխելիութիւնը։ Այս յայտագիրը բալկանեան միութիւնը ընդունեց բաւարար, իսկ Թիւրքիան էլ չէ կարելի ասել, որ բացարձակապէս մերժեց։ Թիւրքիան ուրեմն կարող է դիմել մեծ պետութեանց, որպէս զի ապահովէին իր անձեռնմխելիութիւնը, որի փոխարէն նա կը մտցնէ բարենորոգումներ։ Բայց պատերազմը մէջ մտաւ և դրութիւնը փոխեց. այժմ մեծ պետութիւնները պէտք է ընդունին կատարուած իրողութիւնը fait accomplit.

Արդարև հարցը երկու կերպով կարելի է լուծել։ 1) Բաժանել ինչպէս որ վերև նըկարագրուած է. 2) ստեղծել անկախ Մակեդոնիա՝ կամ առանց և կամ Բարձրագոյն Դռան գերիշխանութեան ներքև։ Նկատի առնելով ցեղերու խառնուրդը Մակեդոնիոյ մէջ՝ աւելի նպատակայարմար է բաժանումը։ Մակեդոնացիներուն փափաքն ալ այս է։ Վերջապէս ներկայ պարագային Եւրոպա թէ որ միջամտնէ՝ կարող է պատերազմի բռնուիլ բալկանեան միութեան հետ, որուն պիտի աջակցի Ռուսաստանը։

Անգլիոյ դօրինները—պահպանողականները անշուշտ Թիւրքիոյ կողմն են։ Մինչև այսօր լսելի է այն բողոքը, որ Թիւրքերին Եւրոպայից վռնտելու գլադստօնեան քաղաքականութիւնը կարող է Հնդկաստանի մահմեդականներուն զգացումները վիրաւորել։ Հնդկական գործերու մինիստրութիւնը բնականաբար այս բոլորը նկատողութեան առնում է։ Բայց մի որ բան, լորդ Կրիւն պէտք է յստակօրէն հասկնէ, հետեւեալ է։ Հնդկաստանը գտնւում է քրիստոնեայ կայսրութեան գերիշխանութեան ներքև և ինք այդ կայսրութեան ներկայացուցիչն է. Հնդկաստանի իշխաններու մէջ մահմեդականներ գտնուիլը իրաւունք չի տար Եւրոպիոյ մահմեդականներուն, որպէս զի անարգար կառավարեն իրենց հպատակները և գազանաբար վարուին նրանց հետ առանց նոյն իսկ խնայելու կանանց և երեխայոց պարզապէս, որովհետև զոհերը քրիստոնեաներ են։

Հնդկական կառավարութեան ջանքը պէտք է լինի հասկցնել, որ կեանքը և պատիւը—մանաւանդ կանանց—պէտք է յարգուի, ուր որ էլ լինի՝ Բալկանում թէ Բենգալիայում։

Թարգմ. Տ. Գույումճեան

(«Daily News and Leader»)

ԻՍԼԱՄՔ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅՔ

Դոկտ. Րիզա Թէվֆիկ բէյ «Իկդամի» մէջ կը հրատարակէ յօդուած մը Թիւրք ընթերցողներու ուղղուած, և կաղաչէ որ այս երկրին մէջ քով քովի ապրող և իրարու հետ աշխատող, Թիւրքերուն հետ տուրք տուող և զինուոր գացող քրիստոնեաներուն դէմ աչքով չնային և խառնակիչներու խօսքին ականջ չկախեն։ «Մի մոռնաք, որ,—կըսէ,—զանոնք կառավարութիւնը օսմանցի կը ճանչնայ և մեր իրաւունքներուն հաւասար կերպով անոնց իրաւունքներն ալ օրէնքը կը պաշտպանէ։ Եթէ, Աստուած չընէ, այս կողմէն ոեւէ անպատեհութիւն առաջ գայ, Անատօլուի վիճակը կը դժուարանայ։ Հարստահարութիւններ, ոճիրներ ամեն կողմ կը յաճախեն և առջևը առնել, անմեղն ու մեղաւորը որոշել դժուար կըլլայ։ Եթէ ներքին անդորրութեան, արդարութեան և օրէնքի յարգանք ըլլայ, միայն այս կողմէն յաղթութեան կէսը տարուած կըլլայ արդէն։ Օսմանցիները վեհանձն են. պէտք չէ մոռնան թէ ժամանակին իրենց հայրենի օջախէն հեռացողները իրենց տունն ու տեղը Աստուծոյ, բայց տան գործերն ու անոնց կառավարութիւնը կը յանձնէին քրիստոնեայ դրացիներու. ասիկա չմոռնանք. խառնակիչները Աստուած անիծէ. մենք գիտնալով կամ չգիտնալով մեր հայրենակիցներուն հետ առնելութիւն չունեցանք, որովհետև չորս կառավարութեան դէմ պատերազմի մէջ ենք»։

Րիզա Թէվֆիկ բէյ, յայտնելով որ բալկանեան երկիրներու պահանջած բարենորոգումը այս երկրին մէջ բնակող օսմանցի քրիստոնեաներու ըմբռնած բարենորոգումը չէ, կաւելցնէ. «Բարենորոգում ամենքս ալ կուզենք և եթէ չկատարուի, այս երկիրը շփոթութենէ, յեղափոխութենէ ոչ մէկ ատեն չի կրնար ազատիլ, նոյն իսկ անկախութիւն չի կրնար ունենալ»։

(«Բիւզանդիոն»)

Վանայէն պ. Արշակ Նրանեան ալ հոկտ. 2 թիւով նամակ մը գրելով մեզ՝ զարմանք և ցաւ կը յայտնէ Թիւրք մամուլին գրածներուն դէմ «բուլղարական խժդժութեանց» վրայ, որովհետև իրենք Բուլղարիոյ մէջ բնակելով և այդ փոքրիկ երկրին անցուդարձերուն նկատմամբ վայրկենապէս տեղեկութիւն ունենալով՝ այդպիսի անվայել վարմունք չեն տեսներ իսլամ բնակչութեան դէմ, որուն կեանքը, պատիւն ու ինչքը Բուլղարիոյ օրինաց պաշտպանութեան ներքև կը գտնուին։ Նամակագիրն կը հրաւիրէ Թիւրք մամուլն ստուգել և ապացուցանել իր հրատարակութիւնները, որովհետև գուցէ ոմանց կողմէ դիտուած մը կայ սոյնպիսի անհիմն լուրեր տալով Թիւրք մամուլին։ («Բիւզանդիոն»)

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Րաշտ, 1 նոյեմբերի

Այս շրջանում ռուսական բանկ բացվելուց, Ենզելիի նաւահանգիստը շինվելուց և այս վերջին տարվայ ընթացքում մէկը միւսին յաջորդող դէպքերից յետոյ, ռուսաց լեզուի, գրագիտութեան և արդիւնաբերութեան արած նուաճումներն աւելի զգալի դարձան։

Այս տեսնելով՝ տեղիս կամ առհասարակ այս շրջանի ռուսական հիմնարկութիւնների կառավարիչները, ծառայողները պահանջ զգացին բացել դպրոց, սպառողական խանութ Ենզելիում։

Նոյն օրինակին հետևելով նաև այստեղի ռուսական հիմնարկութիւնները, ռուսաց հիւպատոսի նախաձեռնութեամբ, նուիրատւութիւններ են ժողովել դպրոցի համար, որպիսի նուէրներն այժմ հասնում են մի զգալի գումարի։

Սպառողական խանութի համար էլ արդէն հաւաքում են և շատ շուտով կը բացվի այն, որը բաւարարութիւն կը տայ հասարակութեան պէտքերին էժան գնով։

Հիւպատոսի ցանկութեամբ կազմվել է նաև ռուսահպատակների բարեգործական ընկերութիւն այստեղ։ Այդ ընկերութեան մէջ ամեն մի ազգութիւն—այսինքն հայերը, պարսիկները և այլն—ունենալու է իր ուրոյն վարչութիւնը և գործելու է միմիայն իր ազգութեան շրջանում՝ «ռուսահպատակ հայոց բարեգործական ընկերութիւն», «ռուսահպատակ մուսուլմանների բարեգործական ընկերութիւն» անուամբ և այլն։

Հայերը ցանկացան ունենալ առանց հըպատակների խտրութեան բարեգործական ընկերութիւն և այդ առթիւ ընտրեցին մի յանձնախումբ, որ ներկայանայ հիւպատոսին և յայտնի այդ մասին։

Յայտնվեց և մերժվեց այդ առաջարկը զանազան առարկութեամբ, և նրանք կազմեցին միմիայն «ռուսահպատակների բարեգ. ընկերութիւն»։

Պրինց Սալար-ուդ-Դօվլէի արշաւանքը Պարսկաստանի վրա այնքան էլ էժան չը նստեց, չը նայած որ մինչև այսօր էլ աջողութիւն չի ունեցել իր արշաւանքի մէջ։

Յիշեալ պրինցի մղած վերջին կռւում, Քիրման-Շահի շրջանում, ընկել են մի քանի հայ մարտիկներ և նրանց թւում նաև վրացի, իր անցեալով յայտնի, կարմիրհարիւրեակի անդամ Դատէ Բիգկաշվիլին։

Այդ կռիւները կարծես մի տեսակ մրցումն էին պատերազմական հին և ժամանակակից տեխնիկաների։

Եւ չը նայած, որ կառավարական բանակի շարքերը—որոնք իրանցից ներկայացնում են, համեմատաբար իրանց ոտխի, եւրօպական ժամանակակից ձևով կռւողներ—աւելի սակաւամարդ էին, քան Սալար-ուդ-Դօվլէի մարտիկները, բայց դարձեալ պրինցի բանակը պարտվեց։ Մինչև այժմ դրութիւնը այսպէս է եղել. թէ ապագան ինչ կանի, այն էլ իր ժամանակին կարձանագրենք։

Ծերունի

ԻԶՄԻՐԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. Պոլսից երէկ ստացված հայ թերթերը յայտնում են, որ հոկտ. 13-ին, Թարգմանչաց տօնի օրը, այնտեղ պատրիարքի նախագահութեամբ կատարվել է Իզմիրեան մրցանականաբաշխման նիստը։ Երկու տարվայ ընթացքում ընդամենը 22 աշխատութիւններ էին ներկայացված մրցանակի համար, որոնց մէջ ռուսահայերի կողմից ներկայացված էին հետևեալ աշխատութիւնները. 1) «Զօշանց տունն կամ Սասմայ ծռեր»—Ս. Կանայեանցի, 2) «Փորձ նախահայ լեզուի քերականութեան»—Գր. Վանցեանի, 3) «Վայոց Ձոր»—Եր. Լալայեանի, 4) «Հայ Թագաւորների դրամներ»—Աստրպետի և 5) «Պատմութիւն հայ ճարտարապետութեան»—Թ. Թորամանեանի։

Քննիչ յանձնաժողովը ներկայացված 22 աշխատութիւններից մրցանակի արժանի է համարել 1) Կարապետ Գաբիկեանի «Բուսաշխարհ» աշխատութիւնը, յատկացնելով առաջին աստիճանի մրցանակը, այն է՝ 60 ոսկի (540 ր.), 2) Թ. Թորամանեանի «Պատմութիւն հայ ճարտարապետութեան» աշխատութիւնը, յատկացնելով երկրորդ մրցանակը, այն է՝ 40 ոսկի (480 ր.), 3) Վ. Զարդարեանի «Յիշատակարան հայ երեւելիներու» գործը, յատկացնելով 2-դ աստիճանի մրցանակ՝ 25 ոսկի, 4) դօքտօր Ս. Գաբրիէլեանի «Ակնայ գաւառաբարբառը» երկը, յատկացնելով 2-դ աստիճանի մրցանակը՝ 25 ոսկի, 5) Ն. Մարտիրոսեանի «Հաւաքածոյ Մշոյ գաւառաբարբառի» գործը՝ 20 ոսկի, 6) Գ. Օպանեանի «Հայապատում» գործը՝ 15 ոսկի, 7) Ե. Շահպազի «Բիւզանդհայ պատմութիւնը»՝ 15 ոսկի, 8) Արխատակէս Ք. Հիսարեանի «Պատմութիւն հայ ձայնագրութեան» գործը՝ 15 ոսկի, 9) Խաչիկ Լևոնեանի «Մոռցուած էջեր կամ փշրանք օսմ. պատմութեան» գործը՝ 15 ոսկի։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՄԲԱԿԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Կիրակի և երկուշաբթի համագումարի ընդհանուր ժողովը զբաղվեց մի քանի զեկուցումներ լսելով և սեկցիաների կայացրած որոշումները քննելով։

Հետաքրքրական էր պետական բանկի կառավարիչ Դ. Բեզօբրազովի զեկուցումը։ Նա խօսում է արտայայտիչ կերպով, ընդգծելով գլխաւոր նախադասութիւնները։ Վերաբերվելով համակրութեամբ կրեդիտի ընդարձակման գաղափարին, նա ցոյց էր տալիս այն ուղիները, որոնցով հնարաւոր է ապահովել բամբակագործներին փոխառութիւններով և կանխագրամներով։

Թիֆլիսի բօրսային կոմիտէտի զեկուցումը շարժեց առանձին հետաքրքրութիւն և առիթ եղաւ բազմատեսակ վիճաբանութեան։ Կոմիտէտը ցանկալի է համարում, որ խրախուսվի մասնաւոր նախաձեռնութիւնը ջուր հանելու և ոռոգելու գործում, ազատութիւն տալով բնակեցնել հողերը անխտիր բոլոր ազգաբնակութիւններով։

Կվէն և Դեմենտիեվ իրանց զեկուցումներում պաշտպանում են այն միտքը, թէ ոռոգման գործը պէտք է պատկանի միայն և միայն պետութեան։

Ա. Թաղէոսեան առաջարկում է խրախուսել այն գիւղական համայնքներին, որոնք իրանց նախաձեռնութեամբ կը ձեռնարկեն ոռոգման գործին։

Ֆիգուրովսկի կարդաց բամբակագործական շրջանների կլիմայական պայմանների մասին մի ընդարձակ զեկուցում հետաքրքրական ցուցումներով։

Մի հարցի առիթով համագումարի անդամները ունեցան միացեալ նիստ Կայսերական Կովկասեան Գիւղատնտ. Ընկերութեան կենդանաբուծական բիւրօյի անդամների հետ քննելու բամբակի հունդի շահագործութեան խնդիրը։ Նիստը կայացաւ Ա. Բալանթարի նախագահութեամբ։ Ժողովում կարդացվեցին մի շարք հաղորդագրութիւններ Րօլլովի, Թամամշեանի, Դիլանեանի և Բալանթարի։ Առաջ բերվեցին բազմաթիւ տեղեկութիւններ բամբակի հունդի գործածութեան մասին մեր երկրի զանազան մասերում։ Ժողովը որոշեց հրահանգչական գործունէութեան միջոցով ծանօթացնել Կովկասի գիւղատնտեսներին բամբակի խառուշի գործադրութեան հետ, կազմակերպելով փորձնական կերակրումներ տնտեսութիւնների մէջ։

Սեկցիաներում կարդացվեցին Աճաբէգեանի, Մանաէբեանի, Մուրադեանի, Երիցեանի, Տէր-Մարտիրոսեանի, Րօլլովի, Մեդվեդեվի, Պրօտօպօպովի, Վերմիշեվի, Տարատինովի, Պետրովի և շատ ուրիշների զեկուցումները։

Նիւթը չափազանց մեծ է և բարդ։ Նիւթի շատութեան պատճառով շատ զեկուցումներից վերցվեցին միայն եզրակացութիւնները կամ թեզիսները։

Համագումարը պէտք է վերջանար երէկ, բայց ժողովականների խնդիրքով նա երկարացվեց մի օրով։

Ն—ն

ՑԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Գոհաբանական մաղթանք Գահաժառանգի առողջութեան համար

Գանձակ, 4 նոյեմբերի

Կիրակի, հոկտ. 28-ին, ս. Յովհաննէս եկեղեցում պատարագից յետոյ հանդիսաւոր մաղթանք կատարվեց Ն. Կ. Բ. Գահաժառանգ Մեծ Իշխան Ալէքսէյ Նիկօլայեվիչի ապաքինման և երկարակեցութեան համար. ներկայ էին եկեղեցու բոլոր հոգևորականները և խուռն բազմութիւն աղօթողների։

Հոկտեմբերի 12-ին, քաղ. վարչութիւնը հայկական թաղում ամենայարմար տեղում քաղաքի հաշւով բացել է գր.-ընթերցարան յանուն բարեգործ գանձակեցի հանգուցեալ Նիկիտ Դանիլեվիչ Աֆանասեանի յիշատակին. ինչպէս յայտնի է, Աֆանասեանը դեռ իր կենդանութեան ժամանակ մեծ գումարներ է նուիրել քաղաքին և դպրոցական այլ և այլ հաստատութիւններին և այդ պատճառով էլ քաղաքային վարչութիւնը ցանկացել է երախտահատոյց լինել, անմահացնելով բարերարի յիշատակը։

Գր.-ընթերցարանի մուտքը շատ մատչելի է մանաւանդ չքաւոր դասին. առանձին 2 կ., ամիսը 30 կ., գրադարանից եւս օգտվելու համար մի հատ գրքով 40 կ., 2 գրքով 50 կ., 3 հատ գրքով 60 կ., իսկ տարեկան վճարը 3 գրքերի հետ միասին 5 ր.։ Ընթերցարանում տիրում է կարգուկանոն. ժամանակաւոր կառավարիչ է նշանակված Սերգէյ բէկ Սարգարեանը։

Մեզ մօտ եղանակը պարզ է։

Գ. Ք. Թ.

Նորութիւն է

Դիլիջան, 29 հոկտեմբերի

Տեղիս ծխ. դպրոցի մանկավարժական խումբը ձեռնարկել է կիրակնօրեայ պարբերական դասախօսութիւններ՝ ծնողների և հասարակութեան համար։ Դասախօսութիւնները կրելու են դաստիարակչական-մանկավարժական բնոյթ և նպատակ ունեն շաղկապելու դպրոցն ու հասարակութիւնը կրթական մեծ գործի համար։

Երէկ, ամսիս 28-ին, ուսուցիչներից Ա. Կոծինեան խօսեց «հասարակական և ընտանեկան դաստիարակութեան» մասին։

Դասախօսին ունկնդրում էր սակաւաթիւ հասարակութիւն։

Ցաւալի երևոյթ է. թող մեր հասարակութիւնը այսուհետև չը զլանայ յաճախել համրօգուտ խօսոյթներին։

Աւսեր

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Երէկ Թիֆլիսի բոլոր ուղղափառ եկեղեցիներում կատարվեց հոգեհանգիստ Պետերբուրգի միտրօպոլիտ Անտօնիի յիշատակին։

✦ Ինչպէս գիտեն «Մշակի» ընթերցողները, Թիֆլիսի նահանգապետը առաջադրութիւն է արել Պետական Դումային բեկել Թիֆլիսի նահանգի և քաղաքի կողմից պատգամաւոր ընտրված Կարլ Չխէիձէի ընտրութիւնը։ Այժմ նահանգապետը իր գրութիւնը լրացրել է այն հանգամանքով ևս, որ Չխէիձէն, հակառակ օրէնքի, միաժամանակ քուէարկվել է սօցիալ-դեմօկրատների կողմից և Պետերբուրգում, ուր սակայն սևացաւ։ Մի անձն իրաւունք չունի երկու տեղ քուէարկվել Պետական Դումայի անդամ ընտրվելու համար։

✦ «Баку» թերթում կարդում ենք. «Ինչպէս յայտնի է, հայ ազգաբնակութեան կողմից Պետական Դումայի անդամ ընտրված Մ. Պապաջանեանը հիւանդացաւ ինֆլուէնցայով դեռ հոկտեմբ. 9-ից և այդ պատճառով անկարող եղաւ մասնակցել հոկտ. 20-ի ընտրութիւններին։ Պապաջանեանի տկարութիւնը այն ժամանակից բարդացաւ սկզբում թոքերի բորբոքումով, իսկ յետոյ նաև պլէվրիտով։ Այժմ, ինչպէս տեղեկացնում են մեզ, դրութիւնը զգալի չափով լաւացել է, ըստ որում բժիշկները յոյս ունեն, որ մօտիկ ժամանակում նա բոլորովին կառողջանայ, որից յետոյ Պապաջանեանը կարող է մեկնել Պետերբուրգ Պետական Դումայի նստաշրջանի բացմանը»։

✦ Այսօր, նոյեմբերի 6-ին, երեկոյեան Կ. Կովկ. Գիւղատնտեսական Ընկ. շէնքում տեղի կունենայ մի հետաքրքրական խորհրդակցութիւն, որին կը մասնակցեն Բամբակագործական Համագումարի և Հայ Գիւղատնտեսական Ընկերութեան անդամները։ Խորհրդակցութեան նպատակն է պարզել, թէ ինչ միջոցներով կարելի է իրագործել բամբակագործական համագումարի կայացրած որոշումները։ Նիստը կը սկսվի ժամը 7-ին երեկոյեան։ Նիստին ներկայ կարող են լինել նաև կողմնակի անձեր։

✦ Կիրակի, նոյեմբերի 4-ին, կայացաւ բժշկ. Բ. Նաւասարդեանի նախագահութեամբ Կ. Հ. Բարեգործ. Ընկ. անդամների ընդհանուր ժողովը, որ օրակարգի խնդիրներից կարողացաւ քննել միայն մէկը, այն է՝ «Խուդադեան» որբանոցի վերակազմութեան խնդիրը։ Ընկ. խորհուրդը առաջարկել է մի ծրագիր, որի համաձայն ներկայ որբանոցը պէտք է փակել և հիմնել մի հանրակացարան չքաւոր հայ աղջիկների համար, որոնցից կարելի լինի պատրաստել բոններ, դաստիարակչուհիներ և մանաւանդ մանկաբարձուհիներ։ Մի այլ ծրագիր առաջարկել է իշխանուհի Ս. Արղութեան-Երկայնաբազուկ, որով առաջարկում է պատրաստել մանկական պարտիզպանուհիներ, մանկավարժ-վարժուհիներ։ Ժողովը, բաւական վիճաբանութիւններից յետոյ, որոշեց ընտրել մի յանձնաժողով, բաղկացած մօտ 15 հոգուց, որպէս զի նա խորհրդի հետ միասին քննէ այդ ծրագիրները, վերամշակէ և մի-մի մանրամասն զեկուցում ներկայացնէ իրանց եզրակացութեան հետ միասին, թէ ինչպէս և ինչ ձևով վերակազմել Խուդադեան որբանոցը։ Ժողովի շարունակութիւնը կը կայանայ երևի յաջորդ կիրակի։

✦ Կովկասի փոխարքայի պալատը Թիֆլիսում գրաւում է իր պարտէզներով 7750 քառ. սաժէն տարածութիւն։ Քաղաքային վարչութիւնը, գնահատելով այդ 2,422,600 րուբլի, պահանջում է գնահատման տուրք յօգուտ քաղաքի 13,470 ր. 70 կ.։

✦ Թիֆլիսի հասարակութեանը յայտնի եղբ. Զուբալօֆները իրանց հաշւով կառուցանվող երեխաների հիւանդանոցի համար ուղարկել են 5000 րուբլի լուսաւորութեան պէտքերը հոգալու։ Բացի դրանից յիշեալ բարերարները համաձայնութիւն են յայտնել տալ 40,000 ր. վերոյիշեալ հիւանդանոցի կահաւորման համար։

✦ Այսօր տեղի կունենայ յայտնի դասախօս Գորդոնի երկրորդ և վերջին դասախօսութիւնը Հասարակական ակումբում՝ ինքնասպանութեան հարցի մասին։

✦ Անդրկովկասի երկաթուղիների գլխաւոր կօնտրօլեօր Սավօյսկիի նախաձեռնութեամբ կօնտրօլի բոլոր պաշտօնեաները նոյեմբերի 1-ից որոշ տոկոս յատկացրել են իրանց ռոճիկներից յօգուտ վիրաւոր և հիւանդ չէրնօգօրցի զինուորականների։ Դրամը կուղարկվի անմիջապէս Չէրնօգօրիա։

✦ Քաղաքային տնտեսական մասնաժողովը հնարաւոր գտաւ տաւարի մսի ֆունտը 11 կոպէկից դարձնել 12 կ., իսկ ոչխարինը՝ 13-ից 14 կ., խոզի մսի ֆունտը որոշվեց 14 կ. կաշւով և առանց կաշուի 15 կ.։

✦ Մոսկվայի «Р. У.» թերթում կարդում ենք. «Ջէլէնինի փող. ձիաքարշի մէջ նստած էր անգլիահպատակ 9 տարեկան Լիլի Րէյնիբօն։ Վագօնում գտնվում էին 5 հոգի, որոնցից մէկն էլ Թիֆլիսեցի Գօրախարն էր։ Նա նստել էր աղջկայ կողքին, երկար նայում էր նրան և յետոյ մտադրվեց կատարել անվայել վարմունք։ Մնացած մարդիկ յուզվեցին։ Վագօնը կանգնեցրին, կանչեցին ոստիկանին։ Ժողովվեց ամբոխ և ծեծեց Գօրախարին։ Հազիւ-հազ աջողվեց խլել նրան ամբոխի ձեռքից և ուղարկել ոստիկանատուն, ուր և կազմվեց արձանագրութիւն»։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԱՐՍԷՆ-ԵՐԿԱԹ

Մեր արդի երիտասարդ նորագոյն բանաստեղծներուն շարքին մէջ, որ լրագրական հրապարակի վրայ աչքի կը զարնէ, ամենէն աւելի Արսէն-Երկաթն է իր բաւական բեղուն մտքովը։

Ի հարկէ դժուարին է այժմէն մեծ յոյս դնել իր վրայ ու ըսել, որ ապագայի միակ բանաստեղծն է նա. քանի որ ինքն ալ ուրիշ շատերուն նման բանաստեղծական նոր խօսք մը մեզի չտուաւ ցարդ, իր շատ մը հրապարակի վրայ դրուած երգերովը, որոնք արդէն առանձին տետրակներու մէջ ամփոփուած յաջորդաբար լոյս տեսան (առաջիկայ) տարուանս մէջ «Երգեցին», «Հնչակներուն գիրքը», «Արծաթի ցոլքեր» և «Անծանօթ ստուերներ» վերնագիրներուն տակ, շնորհիւ «Բողբոջ» լրագրին տնօրէն խմբագիր Մ. Վարժապետեանի։

Այդ բանաստեղծութիւններուն մէջ, սակայն, ընթերցողը չի տեսներ, որ Արսէն-Երկաթ ինքնուրոյն եզական տեղ մը գրաւած ըլլայ գրական ասպարէզին մէջ, իր բանաստեղծական վառվռուն յափշտակիչ նոր ոգևորութեամբը։ Այսու հանդերձ չի ուրացուիր այն ևս թէ՝ Արսէն-Երկաթի երգերուն մէջ բաւական աւելնայատ, յաջող, կանոնաւոր կտորներ կան, ըստ բաւականին հարուստ յանգերով. մեր նորաբողբոջ բանաստեղծը կերգէ առանց ինքզինքը կաշկանդելու, պարզ, յստակ ու մաքուր լեզուով (և ըստ այսմ բաւական յոյս կուտայ)։ Սակայն ասոնք իբր բանաստեղծական յղացումներ՝ մեծ տպաւորութիւն չեն կրնար ձգել ընթերցող հասարակութեան վրայ, այս ալ ստոյգ է ցորչափ որ բանաստեղծը կը մնայ իր տեսակ մը մանկական երկչոտութեան և վերապահ վիճակին մէջ։ Արսէն-Երկաթ հոն, ուր պէտք էր բան մը ըսել, վեհերոտ է ու կարծես կը վախնայ ըսելու. արդեօք կեանքի անփորձութիւնն է։

Ընդհակառակն՝ ազգի մը բանաստեղծն հարկ է որ նոյն ազգին իրական ազգարար կոչը ըլլայ, ինչպիսի էին Գամառ-Քաթիպաներ, Նալբանդեանները, Շահազիզներ, Պէշիկթաշլեաններ և այլն, որ է ըսել քիչ մը աւելի ազատ-համարձակ քայլերով, մնալով հանդերձ իր գրուածքները սրտաբաց մանկան մը գրաւիչ տպաւորութեան տակ։ Հետևաբար յարմար պարագային բանաստեղծը պիտի գիտնայ երգել, մերթ կծու, երբեմն նաև անողորմ հարուածող, մերթ ողբացող, մերթ ալ վարդագոյն ժըպիտներով ոգևորող. ահա թէ յորում է մեծ բանաստեղծ ըլլալու կոչում ունեցողի մը իրական դերը։

Ուստի և պիտի ցանկայինք սա դիտողութիւնն ընելու Արսէն-Երկաթին, որ իր բանաստեղծական հիմունքը աւելի հաստատուն ու իրական երկրի մը վրայ դնէ, մէկ կողմ նետելով երիտասարդական երազներն ու անուրջները, եթէ կուզէ որ մեր ապագայի մասին իր վրայ ունեցած յոյսերնիս իրականանայ։

Հ. Ց. Տէր-Մարգարեան

Վիէննա

ՆՈՐ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1) «Полное собраніе Романовъ А. Дюма (отца)», № № 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36 և 37, Պետերբուրգ, 1912 թ.։ 2) «Земля до появленія человѣка», պրոֆ. Ի. Վալտերի, Պետերբուրգ, 1912 թ.։ 3) «Հասկեր» մանկական ամսագիր № 9, սեպտեմբեր, Թիֆլիս, 1912 թ.։ 4) «Հանդէս Ամսօրեայ» № 10, հոկտեմբեր, Վիէննա, 1912 թ.։ 5) «Armenia» ամսագրի սեպտեմբերի և հոկտ. համարները, Նիւ-Եօրկ, 1912 թ.։ 6) «Տեղեկագիր 1911—12 ուսումն. տարվայ Վրաստանի և Իմերեթի հայոց թեմի եկ.-ծխական տարրական դպրոցների», Թիֆլիս, 1912 թ.։ 7) «Путеводитель по Кавказскимъ минеральнымъ водамъ», Պեատիգօրսկ, 1912 թ.։

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

Թէ ինչ կարծիքի էր Շչեդրինը կոմս Լօրիս-Մելիքօվի մասին, դա կարելի է եզրակացնել նրա այն մի քանի նամակներից, որոնք գրված էին նրա կողմից, 1881 թւին, Վիսբադէնից, բժ. Նիկ. Բէլօգօլօվին։ Այդ

նամակներից մի քանի նմուշներ, Վլ. Բօզնենբերգի խմբագրութեամբ, բերված են «Рус. Вѣд.»-ի № 247-ումս

Լօրիս-Մելիքօվը,—գրում է Շչեդրինը բժշկին իր մի նամակում, յուլիսի 25-ից,—տեղս դեռ առժամանակ կը մնայ, աւելի՝ քան մենք։ Երէկ այստեղ էր Կօշելօվը։ բերել էր իր հետ իր մի նոր բրօշիւրը։ Նա կէսը կարդաց ինձ և Լօրիս-Մելիքօվի մօտ այսօր առաւօտեան, իսկ միւս կէսը մտադիր է կարդալ այսօր երեկոյեան... Շատ բարեսիրտ մարդ է այդ Լօրիսը, բայց լեզուն շատ անփակ է։ Երևակայեցէք, այն բոլորը, ինչ որ նա ինձ պատմել էր այլևայլ ժամանակ, այդ բոլորը այսօր նա մի առ մի պատմեց և Գաեվսկիին, մի մարդու, որին նա իր կեանքում առաջին անգամն էր տեսնում։ Գրականութեան մասին շատ աղօտ հասկացողութիւն ունի. նա շատ զարմացաւ, երբ լսեց ինձանից, որ Հիմունքնեւը եւ էականը այն առարկաներն են, որոնց մասին գլխաւորապէս և պիտի խօսի գրականութիւնը։ Խնդիրը նրանում է, որ նա գրականութիւնը սիրողներից մէկն է. նա շատ կարդացել է, բայց չէ կարողացել ըմբռնել, որ բոլոր մեծ գրողները և մտածողները հէնց նրա համար են մեծ, որ գրել և խօսել են այդ հիմնականի մասին։

Շչէդրինը իր մի այլ նամակում, գրված՝ նոյն թւի օգոստոսի 3-ից, ասում է.

Լօրիս-Մելիքօվն ինձ ազնիւ խօսքով հաւատացնում է, որ իմ վերաբերմամբ հսկողութիւն չէ եղել դրված և որ իր $1^1/_2$ տարվայ տիրապետութեան ժամանակ՝ նոյնիսկ խօսք անգամ չէ բացվել իմ մասին։ Լիւսաչեվի վերաբերմամբ, ճիշդ է, թեթև հսկողութիւն եղել է, բայց —աւելացնում է կոմսը,—առանց որևէ աղէտաբեր հետևանքի նրա համար։ Հայը կամաց-կամաց բացվում է ինձ համար և բաւական պարզ կերպով։ Երբեմն նոյնիսկ ինձ թւում է, թէ մի գուցէ նա ինձանից ուզում է խօսք հանել, որպէս զի, երբ իշխանութեան ղեկը նրա ձեռքը անցած լինի....

Բայց այդ տարվանից իշխանութեան ղեկը անցաւ Իգնատիևվին և այլ ևս չը վերադարձաւ կոմս Լօրիս-Մելիքօվին։

Օգոստոսի 7-ից Շչեդրինը դարձեալ գրում է բժշկին.

Լօրիս-Մելիքօվը երէկ կարդաց ինձ մօտ մի քանի կտորներ Իգնատիէվի նամակից՝ նրան ուղղված։ «Շատ ափսոս,—գրում է ի միջի այլոց Իգնատիեվը կոմսին,—շատ ափսոս, որ այստեղ, Պետերբուրգում, քեզ վրա նայում են իբրև լիբերալ մոգերի ներկայացուցչի վրա. ափսոս, որովհետև այդ հանգամանքը զրկում է Թագաւորին հնարաւորութիւնից՝ օգտվել քո ծառայութիւնից»։

Ինչպէս երեւում է,—գրում է Շչեդրինը,—նամակը պիտի ազդած լինի կոմսի վրա, որովհետև դրանից յետոյ նա սկսել էր ծուռ աչքով նայել ինձ վրա և տեսնվել հետս այնպէս, որ ուրիշների համար դա նկատելի չը լինի։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ԹԷ ԿՈՄԻՏԷՏ

Բամբակագործների ներկայ համագումարին ներկայացրել է Ֆարուխ-բէգ Վէզիրօվը մի զեկուցում, որով առաջարկում է Թիֆլիսում կազմել բամբակագործների մշտական համագումար։ Իսկ տեղական կառավարչական մարմինը առաջարկում է մշտական կոմիտէտ՝ մասնակցութեամբ բամբակագործների։ Ահա այդ հարցն էր նուիրված բամբակագործների ներկայ համագումարի նոյեմբերի 3-ի ամբողջ նիստը։

Նախ քան իմ կարծիքը յայտնելը՝ աւելորդ չեմ համարում ընթերցողներին ծանօթացնել այդ երկու տիպի հիմնարկութեանց հետ։

Համագումարի անդամները բամբակ ցանողները պէտք է լինեն, որ համեմատ իրանց ցանած տարածութեան՝ կունենան ձայներ։ Օրինակ՝ մինչև 10 դեսեատին ցանողը կունենայ մի ձայն, 20՝ երկու ձայն. կամ մինչև 50 դես. ցանողը մի ձայն, 100՝ երկու ձայն։ Վերջապէս ձայների մի այդպիսի նորմա կը մշակվի։

Դրանք՝ այդ ցանողներն իրանց որոշ քանակի ձայներով հաւաքվում են, ընտրում վարչութիւն, տալիս վարչութեանը գործելակերպի ցուցումներ։

Համագումարի նպատակն է լինելու պաշտպանել բամբակագործների իրաւունքը, ունենալ հիւանդանոց, շրջող բժիշկներ, բանւորական ձրի բուժումն, մտածել ճանապարհների, կամուրջների մասին, կանոնաւորել մշակների, հողատէրերի, հողագործների յարաբերութիւնները և այլն։

Եւ այդ բոլորը գլուխ բերելու համար հարկաւոր եղած դրամագլուխը հաւաքվում է նոյն բամբակագործներից։

Կոմիտէտը կազմվում է մասնագէտ ինժեներներից և բամբակագործներից, որոնց հրաւիրում է պետական գոյքի և երկրագործական վարչութեան մարմինը, և կոմիտէն կից է լինելու այդ մարմնին։ Կոմիտէն կանէ նոյնը, ինչ որ համագումարը. միայն զանազանութիւնը նրանումն է, որ համագումարը տեղական մարմիններից ինքնուրոյն ու անկախ մի հիմնարկութիւն կը լինի, իսկ կոմիտէտը՝ կախում ունեցող և տեղական մարմիններին կից մի հիմնարկութիւն։

Իսկ թէ ում գործունէութիւնը կը լինի բեղմնաւոր, այդ կախված կը լինի այն մարդկանցից, որոնք այս և այն հիմնարկութեան մէջ կը լինեն։

Սխալ է այն, ինչ կոմիտէի կողմնակիցները ասում էին բամբակագործների ներկայ համագումարի նոյեմբերի 3-ի նիստում, թէ ամեն մի օգնութիւն, ինչ որ հարկաւոր լինի բարձրից պահանջել, կոմիտէի համար շատ հեշտ է և անմիջապէս կը ստանայ։

Սխալ է նոյնպէս համագումարի կողմնակիցների այն երկիւղը, թէ կոմիտէն իբրև պաշտօնական մարմին իր ուզած հարկը կը դնէ բամբակագործների վրա։

Քանի որ ամեն մի օգնութիւն ստացվելու է մինիստրական խորհրդի համաձայնութեամբ և որոշմամբ, նոյնպէս թէ համագումարը և թէ կոմիտէտը ոչ մի հարկ չեն կարող դնել առանց մինիստրական խորհրդի հաւանութեան և որոշման, ապա այդ երկու հիմնարկութիւնների իրաւունքների կամ շատ քիչ լինելու մասին խօսելը աւելորդ է։

Ամեն մի փոքր ի շատէ զարգացած մարդ լսելով այդ երկու տիպի հիմնարկութեանց մասին, առանց տատանվելու, անմիջապէս իր ձայնը կը տայ յօգուտ համագումար կազմելուն։

Ինչ հարց կարող է լինել, որ ինքնուրոյն համագումարը կամ իր միջից ընտրված վարչութիւնն իրանք կը ծախսեն այն դրամագլուխը, ինչ որ իրանք կը հաւաքեն։

Այնուամենայնիւ մեզ բամբակագործներիս հարկաւոր է լաւ մտածել և մի քիչ զգոյշ տալ մեր ձայները այս և այն կողմին։

Նոյեմ. 3-ի նիստում շատ լաւ նկատեց մի ճառախօս. «Հարիւրաւոր խօսողներից ես տեսնում եմ երկու բամբակագործ՝ մէկ ես, մէկ էլ վերջին աթոռներից մէկի վրա նստած մի պարոն»։

Այդ ոչ-բամբակագործ պարոնները մինչ ձայն տալը այս կամ այն տիպի հիմնարկութեան՝ պէտք է լաւ ծանօթանան այն հասարակութեան հետ, որը ապագայում լինելու է նոյն հիմնարկութեան անդամները։ Արդեօք այդ հասարակութիւնը գիտակից ու պատրաստ է իր շահերը պաշտպանելու, արդեօք անմիջապէս նոյն ձայները չեն կենտրոնանալ այս կամ այն բէգի ձեռքը, և համագումարը չի՞ դառնայ մի պատուհաս իրանց բամբակագործների գլխին։

Ձը պէտք է և անտես առնել այն հանգամանքը, որ կովկասեան բամբակագործները բաղկացած են զանազան ազգութիւններից. արդեօք մեծամասնութիւնը ովքեր կը լինեն և խտրութիւն չեն դնի ազգութիւնների միջև. այս կամ այն ազգութիւնները չեն գցի իրանց ձեռքը վարչութիւնը, քանի որ մեզ մօտ շատ օրինակներ կան, որոնց թւելը աւելորդ է. երբ մի ազգութիւն գերակշիռ է, ինչպէս է վարվում միւսների հետ։

Այլ բան է կոմիտէտը, որ իւրաքանչիւր րայօնից կը հրաւիրէ գիտակից բամբակագործների, կը հրաւիրվեն մասնագէտներ, այն էլ ոչ թէ վարձատրութեամբ, այլ իւրաքանչիւր գիտակից բամբակագործ իրան պատիւ կը համարէ օգտակար լինել թէ իրան, թէ իւրայիններին։

Կոմիտէտը կը պահանջէ կառավարութիւնից աւելացնել այն գումարները, որ սա ամեն տարի նշանակում է վնասակար միջատների և փորձադաշտերի պահպանութեան համար։

Կոմիտէտը կը պահանջէ, որ վերահսկիչները և փորձադաշտերը կատարեն իրանց վրա դրված պարտականութիւնները. կոմիտէտը կը պահանջէ կրեդիտ՝ բամբակագործների համար։

Հաւատացած եղէք, որ շատ բաւարար կը լինի այն ծրագրված օգնութիւնները, որ գանձարանը տնօրինում է բարձրից, եթէ կոմիտէտը պահանջէ գործադրել։

Կոմիտէտը կարող է և պէտք է գործէ առանց ծանրաբեռնելու բամբակագործներին հարկերով, այն ինչ համագումարը կը կլանէ հարիւր հազարներ, չը տալով զգալի օգուտ։

Մինչդեռ բամբակագործը քիչ ծախք ունի անելու. նա խեղդված է ծախքերի տակ. մի բարձէք նրան նոր աւելորդ հարկով. եթէ նա ստանում է պուդից 10—20 կ., կամ օգուտ կամ վնաս, գանձարանին ամբողջապէս օգուտ է իւրաքանչիւր աւելացած պուդ բամբակը. նա մի պուդով պակաս կը ստանայ արտասահմանից բամբակ. թող գանձարանը դնէ այդ ծախքերը։

Ամեն դէպքում համագումարի մասին պէտք է լինել զգոյշ և լուրջ մտածել։

Ահա թէ ինչու մենք պէտք է տանք մեր ձայնը կոմիտէտին և ոչ համագումարին, ընդգծելով որ համագումարը օգտակար կը լինի, եթէ հրաւիրվի ամեն տարի, և ոչ մշտական և առանձին մարմին։

Խ. Արզումանեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Պետերբուրգի լրագիրների ասելով հրաժարական է տալիս Պետական Խորհրդի նախագահ Ակիմօվը հիւանդութեան պատճառով։ Նրան յաջորդ համարում են կամ արդարադատութեան մինիստր Շչէգլօվիտօվին կամ ներքին գործերի մինիստր Մակարօվին։

✦ Պետերբուրգի կանանց բարձր կրթական հաստատութիւնները ևս դասադուլ կազմակերպելով իրանց համերաշխութիւնն են յայտնում համալսարանների ուսանողներին։

✦ Պետերբուրգում կալանաւորութիւններ ու խուզարկութիւններ են բանւորների մէջ։

✦ Լուրեր են պտտում թէ ներքին գործերի մինիստրի տեղ նշանակվելու է Պետական Խորհրդի անդամ՝ Մոսկվայի ազնուականութեան պարագլուխ Սամարինը։

✦ Ինչպէս ասում են, Պետերբուրգի միտրոպոլիտ նշանակվում է Ֆինլանդական Սերգիյը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

3 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փրաւվեցին «Лучъ» ի 44-րդ և «Завѣтъ»-ի 7-րդ համարները։

Տեղեկատու Բիւրօն հաղորդում է. «Կեօլնիշէ Ցայտ.» լրագրում գրվեց, թէ Ֆրանկֆուրտի Նախկին գեն.-հիւպատոս Բաումգարդէնը կալանաւորվեց քաղաքական ոստիկանութեանը յատկացված գումարները վատնելու համար, և որ Ազէֆը իբր մինչև 1910 թ. ղեկավարում էր խուզարկու բաժինը Ֆրանկֆուրտում։ Այս երկու տեղեկութիւնները մտացածին են»։

4 նոյեմբերի

ՊԵԿԻՆ։ Արտաքին գործերի մինիստր նը շանակվեց Լուչժէնսիանը։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փրաւվեց «Лучъ»-ի 42-րդ համարը։

ՋԵՆՍՕԽՕՎ։ Մի խումբ կողոպտիչներ թափնվելով Եասնագօրի վանքի շէնքերից մինում սկսեցին հրացանաձգութիւն ու ռումբեր նետել ոստիկանների վրա։ Կանչվեցին զօրքեր։ Կողոպտիչները վիրաւորեցին մի քանի ոստիկանների և կողմնակի մարդկանց։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Թ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ, ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԿԵՂԾԻՔՆԵՐԻՑ!

Երևան են եկել մեր Սպէրմինի սակաւարժէք նմանողութիւնները, որոնք ըստ ազդեցութեան ոչ մի առնչութիւն չունեն մերինի հետ, և դեռ յաճախ նրանք պարունակում են իրանց մէջ առողջութեան համար վնասակար նիւթեր։

Նեվրաստենիայի, սեռական թուլութեան, զառամութեան, իստէրիկայի, նեվրալգիայի, սակաւարիւնութեան, թոքախտի, սիֆիլիսի, սրտիկային բժշկութեան հետեւանքների, սրտի հիւանդութիւնների (չաղութիւն, սրտի պնդախտութիւն, սրտի բաբախումն, պէրէբօյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացումի, ալկօհօլիզմի, ողնաշարի հիւանդութեան, կաթուածների, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեան, յոգնածութեան և այլ հիւանդութիւնների ժամանակ միայն Սպէրմին-Պէլի գործածութեամբ կարելի է հասնել այն փայլուն հետեւանքներին, որոնց մասին վկայում են ամբողջ աշխարհի յայտնի գիտնականների և բժիշկների դիտողութիւնները։ Հարկաւոր է ուշադրութիւն դարձնել

ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԵԼԻ

անուան վրա և հեռու մնալ զանազան անուններով երևան եկող բոլոր մաղձամներից և հեղուկներից, որոնց սակաւարժէք. համարհրատ. ունինք առանձին բրօշիւր, որն ուղ. է ձրի՝ ՍՊԵՐՄԻՆԻ մասին եղած նոր գրական. հետ միասին։

ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКІЙ ИНСТИТУТЪ
Профессоръ Д-ръ ПЕЛЬ и С-вья
Поставщики Двора
Его Императорск. Величества
С.ПЕТЕРБУРГЪ
В.О. 7 линія 18.

(П. 108963) 12—7

23 ԱՐԺԷՔԱՒՈՐ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ 3 ր. 45 կօպ.

1) Տղամ. գրպ. էլեգանտ և մաքուր ժամացոյց «ԱՆԿԵՐ» (ոչ ցելինդր) անդլ. սև պողպատից, 15 քարով, «ԽՐՕՆՕՄԷՏՐ» սիստ., 36 ժամը մի անգամ լարումով, ստուգված մինչև րօպէները, 8 տարի երաշխաւորութեամբ։ 2) Երկարոմ շղթա շղթայ։ 3) Բրէլօկ-կինէմատօգր. պլիկոնտ տեսարան. կամ թէ կօմպաս։ 4) Այծեմաշկի քսակ ժամաց. փչանալուց պահպանելու համար։ 5) Չքեղ մատանի «Duble» պարիզեան քարով։ 6—9) Դրպանի տուալէտային նէսէսէր 4 հետաքքր. տարկ.։ 10) Ժամաց. գողերից պահպանող իր։ 11) Պարիզեան «Պլաստօգրաֆ», որ ցոյց է տալիս ամեն տեսարաններ։ 12—17) 6 հատ շատ հետաքքր. նկարներ «Պլաստօգրաֆի» համար։ 18) Դրպանի նիկէլ. գրելու պլիրօր։ 19) Արծաթազօծ գեղ. լուցկարկղիկ։ 20) Դրպանի ծալվող մկրատ անգլ. պողպատից։ 21) Տնային ապարան բաղկ. մօտ 100 տառից և թւանշ.։ 22) Լիսկատար պլիրօր ապարանի համար։ 23) Կաշուէ նոր-մօդայի պօրտմօնէ 6 բաժան., շատ ամուր և յարմար՝ գրպանում պահելու համար։ Ամբողջ գարնիտուրի գինը 3 ր. 45 կ., 2 գարն. 6 ր. 45 կ., նոյնօրինակ գարն. բարձր տեսակի տարկաններից և ամփակ ժամացոյցով 4 ր. 45 կ., 2 գարն. 8 ր. 45 կ.։ Փակ ժամացոյց կամ կանայք՝ բոլոր յաւելուածներով 1 ր. թանկ։ Ճանապարհածախսը 40 կ., Սիբիր՝ 75 կ.։ Ուղարկում ենք վերադիր վճարով՝ առանց կանխավճարի։ Չըի հետաքքրական պրէմիա 8 ր. արժողութեամբ։ Հասցէագրել՝

Т-ву „ПАТЕНТЪ". ВАРШАВА. Св. Креста № 48. Отд. 69.

(և.) (В. 61357) 7—1

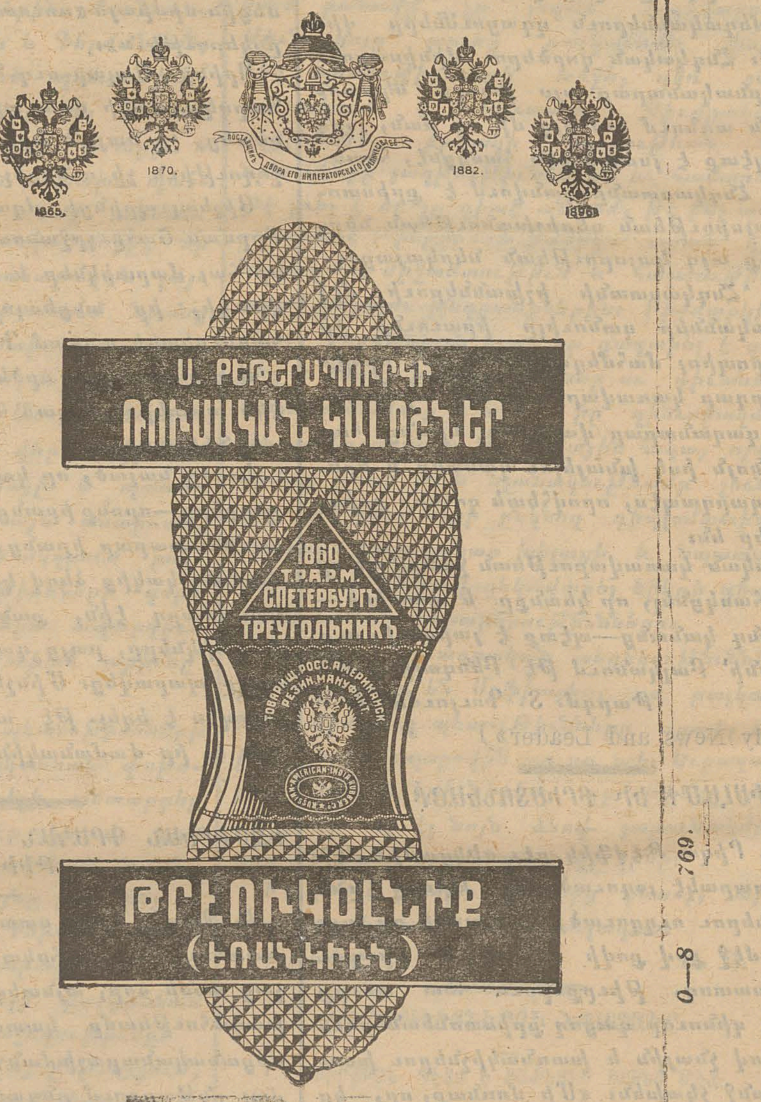

769. 0—8

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

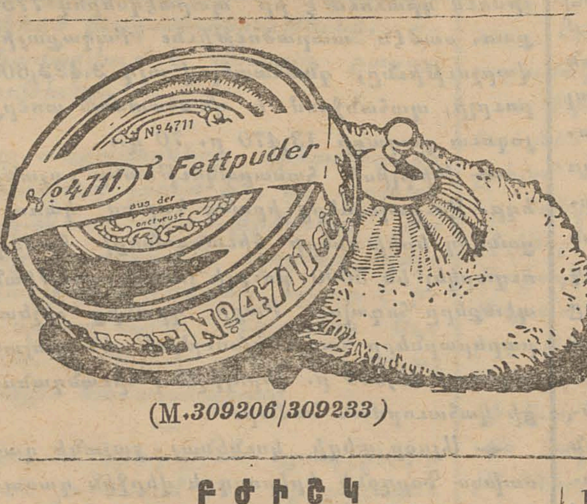

(М. 309206/309233)

№ 4711 Ճարպային ՀՊԱՐԸ

ՏԱԼԻՍ Է ԸՆԴՄԻՇՏ ԹԱՐՄ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆ։ Գնելուց՝ ուշադրութիւն դարձնել որպէսզի տան ձեզ «№ 4711 ճարպային հպարը»։ № 4711-ը օրէնքով հաստատված է։

ՖԷՐԴ. ՄԻՒԼԳԷՆՍ Պարֆիւմէրիա № 4711.

ԿԵՕԼՆ Ր./վ. և ՌԻԳԱ։ Մատակ. Ն. Մ. Ռ. Բ. Դրան։

3—1

ԲԺԻՇԿ Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Մասնագէտ սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Էլեկտրաբուժութիւն։

Ընդունելութիւնը ($12^1/_2$—2 ժ. ցերեկվայ։ 5—7 ժ. երեկոյեան։ ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.

Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչի փողոցի)։ Տէլէֆօն № 1175.

(օ. մ.) 377. 100—36

ՍԱՄԱՐՂԱՆԴԻ համար հարկաւոր է ՏԻՐԱՑՈՒ

Պահանջվում է աչքող ձայն և հայկական նօտաներով երգել. կը տրվի բնակարան, ամսական 20 ռուբլի և արդիւնք։ Դիմել քահանային շտապով։

(օ.մ.) 825. 2—2

ԲՈՒԺԱՐԱՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մշտական մահճակալներով

ՓՈԽԱԴՐՎԵԼ Է ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

Միխայլօվսկի պր. № 49, և անկիւն Բէլուտօվսկի փողոցի № 2. Տէլէֆօն № 10—26.

Հիւանդների ընդունելութիւնը.

Աղաջանեան Միքայէլ.—միզասեռ., սիֆիլիս և կաշուի հիւ., ժ. 11—12-ը։
Վճուկօվ Վ. Վ.—խիրուրգ. հիւ., ժ. 1—2-ը։
Եղիազարեան Ի. Ն.—ներքին, ջղային և հոգեկան հիւ., էլէքտրօտէրապիա, ժ. 11—12-ը։
Եղչիեվ Մ. Բ.—ականջի, քթի և կոկորդի հիւ., ժ 12—1-ը։
Կիմօեւ Մ. Պ.—խիրուրգ. հիւ., ժ. 11—12-ը։
Մաղաքեան Գ. Ն.—ներքին և երեխ. հիւ., առանձ. նաւէս որովայնա-աղիքային, ժ. $11^1/_2$—$12^1/_2$-ը։
Տամաօ Ի. Ի.—խիրուրգ. հիւ., ժ. 12—1-ը։
Աւալօվա Ս. Ս.—տառմի հիւանդութիւններ, ժ. $9^1/_2$—$11^1/_2$-ը։

Բուժարանում կատարվում է էլէքտր. բժշկութիւն և մասսաժ։ Միկրօսկօպ., բակտէրիօլօգ. և քիմիակ. հետազօտութիւններ։ Ծաղկի պատուաստումն։ Սանդուղների քննութիւն։ Խորհրդի վճարը 50 կօպ.։ Օպերացիաները և համախորհուրդները ըստ համաձայնութեան։ Հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է թէ ընդհանուր պալատից և թէ առանձին նօմէրներից։

ՍՐՍԿՈՒՄՆ «914»-ի և «606»-ի։

(ե. հ. կ.) 706. 100—18

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Հաշւապահական Կուրսերի հիմնադիր ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՈՎ

ՁԵՌՆԱՐԿ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՍԻՍՏԵՄՈՎ

(Նրկաթէ, բակալէյնի, կօլօնիալնի և բամբակէ ապրանքների)

Գինն է 2 ռուբ.

Վաճառվում է հեղինակի մօտ. Тифлисъ, Николаевская 22 և բոլոր գրավաճառանոցներում։

(կ. ե. հ.) 788. 10—8

Տպագրական անյարմարութիւնների շնորհիւ Պետերբուրգում հրատարակվելիք գիտական-գեղարուեստական

„ՇՈՂԵՐ"

անունով հայ ուսանողական ժողովածուի լոյս տեսնելը յետաձգվում է մինչև նոր տարվայ սկիզբը։

Առիթից օգտվելով յայտնում ենք աշխատակցել ցանկացողներին, որ նիւթերի ընդունելութիւնը շարունակվում է։

Հասցէն՝ СПБ. Психо-неврологическій Институтъ, ст. Г. Месяну.

«ՇՈՂԵՐԻ» խմբագրութիւն

(օ. մ.) 814. 3—3

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный